

HØRER JEG OVERHOVEDET TIL?

MINORISERINGSPROCESSER OG TILHØRSFORHOLD I STEM

EN KVALITATIV UNDERSØGELSE AF
MINORISEREDE STUDERENDES OPLEVELSE AF
TILHØR OG MULIGHEDSRUM I STUDIEMILJØET

AALBORG
UNIVERSITET

Andrea Becker Hilgart
(20231608)

Læring og
forandringsprocesser
Aalborg Universitet,
København

2. Juni 2025

10. semester kandidatspeciale
Vejleder: Jin Hui Li
Antal anslag i alt : 143.666

Titelblad

Prøvens form: Kandidatspeciale

Uddannelsens navn: Læring og forandringsprocesser

Uddannelsessted: Aalborg Universitet, København

Semester: 10. semester

Speciale titel: Hører jeg overhovedet til? -Minoriseringsprocesser og tilhør i STEM

Maks. antal normalsider: 60 sider (144.000 tegn)

Normalsider i specialet: 59,9 (143.666)

Heraf udgør formidlingsartikel: 3,1 (7463)

Afleveringsdato: 2. juni 2025

Vejleder: Jin Hui Li

Navn: Andrea Becker Hilgart

Studienummer: 20231608

Underskrift:

Specialets Opbygning og Læsevejledning

I følgende vil jeg præsentere specialets opbygning for at danne overblik over de forskellige elementer, det består af. Efterfølgende vil jeg gennemgå læsevejledning.

Specialet er opdelt i otte kapitler, der udgør den samlede kvalitative undersøgelse af minoriserede studerendes oplevelser af studiemiljøet i STEM:

Kapitel 1 - Indledning: Specialet indledes med en introduktion til den samfundsmæssige og specifikke kontekst, der udgør specialets problemfelt. Her præsenteres undersøgelsens motivation, position og forskningsspørgsmål og følgende introduceres til forskning på området.

Kapitel 2 - Videnskabsteoretisk ståsted: I andet kapitel præsenteres specialets videnskabsteoretiske ståsted, hvori der introduceres til den queer-fænomenologiske tilgang, samt de forståelser der ligger heri.

Kapitel 3 - Teoretisk afsæt: I tredje kapitel præsenteres specialets teoretiske grundlag bestående af Nirmal Puwars teori om *space invaders*, Kimberle Crenshaws begreb *intersectionality* samt Sara Ahmeds affektteori.

Kapitel 4 - Metodiske refleksioner: I fjerde kapitel udfoldes de metodiske og etiske refleksioner jeg har gjort mig undervejs i undersøgelsen. Dertil præsenteres specialets informanter.

Kapitel 5 - Metodisk tilgang: I femte kapitel præsenteres specialets kvalitative, metodiske tilgang, og de overvejelser der ligger til grund for valget af fokusgruppe- og individuelle interviews. Følgende uddybes den analytiske tilgang og bearbejdning.

Kapitel 6 - Analyse: I sjette kapitel analyseres specialet empiriske materiale i samspil med de udvalgte teorier.

Kapitel 7 - Analyserende diskussion: I syvende kapitel videreføres analysens fund, som analyseres, diskuteres og placeres i en bredere forskningsmæssig ramme.

Kapitel 8 - konklusion: Specialet afrundes i en opsummering af analysens centrale fund.

Afslutningsvis opsummeres specialets fund i en formidlende artikel

Læsevejledning

- Beskrivelserne “Informanter” og “de studerende” bruges i flæng i løbet af specialet, men refererer begge til de studerende der udgør specialets informanter
- Teoretiske begreber sættes i kursiv
- Emiske begreber sættes i “” og kursiv
- Teoretiske vendinger sættes udelukkende i “”

Abstract

In this thesis I explore how minoritized students from the Technical University of Denmark (DTU) experience their study environments and how gendered and racialized processes of minoritization influence their sense of belonging as well as social opportunities within academic spaces. Motivated by ongoing challenges related to inequality, lack of inclusion and different treatment at the university, this thesis aims to understand the lived experiences of students who are positioned as non-normative in relation to dominant somatic and social norms.

Grounded in a queer-phenomenological research framework, this study centers the students' own perspectives and embodied experiences. The analysis is informed by theoretical concepts such as Nirmal Puwars *space invaders*, Kimberle Crenshaw's *Intersectionality* as well as Sara Ahmed's *affect theory*. These perspectives offer insight into how individuals are read and positioned in relation to social normative ideals of race, gender and embodiment - and how these positions shape possibility for recognition and belonging.

The conducted research is based on four qualitative interviews: two focus group interviews with six students of color (both male and female), and two individual interviews with white, female students. In total I have interviewed eight students who identify with a minoritized group at the university. The empirical foundation is interpreted through the queer-phenomenological lens and theoretical framework. This highlights how social structures and norms guide individual and social orientation and affective responses and shape not only access to social and academic spaces and recognition but also self-perception.

The analysis shows how minoritized students are positioned differently in relation to dominant norms of whiteness and (hyper)masculinity. These norms not only determine who is read as being *out of place* but also shape the emotional and relational conditions of participation. It also highlights how intersecting identity markers influence whether students are read as *familiar strangers* who can be accepted despite their minority status.

Particularly striking are the experiences of the minoritized students who are unable or unwilling to conform to dominant norms. Most of the female students report being subject to (overlapping) processes of sexualization, racialization and gendered marginalization either by

peers or both peers and faculty. These interactions invoke feelings of desire, inferiority and weakness that *stick* to them, shaping their perceived legitimacy and constraining their academic and social agency. This doesn't just affect the way others perceive them, but also how they perceive themselves and how they orient and distance themselves in social spaces. These experiences internalize themselves as feelings of helplessness and insecurity, compelling the students to navigate by adapting to unwanted norms and limit their social opportunities in an attempt to get through. These forms of navigation give rise to complex emotional responses, resulting in feelings of shame, self-doubt and a feeling of not belonging. Such affects, as I discuss, are not just individual but structurally produced and sustained by a culture that reproduces inequality through normalized exclusions. The analysis and discussion highlights how students with intersecting marginalized identities in relation to their study environment face the most complex and vulnerable positions, often requiring them to fight harder for acceptance, legitimacy and equality. The thesis argues that minoritization is not only about exclusion from space but also the affective and embodied challenges of navigating within it. The findings speak to broader structural issues in academia and affirm the need to acknowledge that rather than expecting minoritized students to adapt to dominant norms, institutions must actively interrogate and transform the conditions that render certain bodies and identities as invasive or out of place.

Indholdsfortegnelse:

1.0 Introduktion	7
1.1 Manglende diversitet i de danske STEM-fag.....	7
1.2 Specialets motivation og position.....	8
1.2.1 Diversitet, Inklusion og Ligestilling i Studiemiljøet på DTU.....	8
1.2.2 Hvilke minoriseringsprocesser?.....	9
1.2.3 Tilhørsforhold og positionering.....	10
1.3 Forskning på området.....	11
1.3.1 Opsamling.....	14
2.0 Videnskabsteoretisk ståsted	15
2.1 Queer-fænomenologi.....	15
3.0 Teoretisk afsæt	17
3.1 Space invaders - bodies out of place.....	17
3.2 Intersektionalitet.....	18
3.3 Affektteori.....	20
4.0 Metodiske refleksioner	22
4.1 Kontaktetablering.....	22
4.2 Refleksioner om informanter, etik og positionering.....	22
4.3 Oversigt over informanter.....	23
4.4 Samtaler om race, køn og positionering.....	25
4.5 Kendskab til informant.....	27
5.0 Metodisk tilgang	27
5.1 Interviewformer.....	28
5.2 Fokusgruppe- og individuelle interviews.....	29
5.3 GDPR og behandling af empiri.....	30
5.4 Analysestrategi.....	31
6.0 Analyse	32
6.1 Oplevelser af studiemiljø.....	32
6.1.1 Om at høre til og have adgang: “Min gruppe er ligesom min studie”.....	33
6.1.2 Om at passe ind eller tilpasse sig: “Man skal lære at blive lidt en drenge-pige”.....	37
6.1.3 Delkonklusion.....	42
6.2 At skille sig ud.....	43
6.2.1 Om uønsket seksuel og kønnet opmærksomhed: “Han spurgte mig om jeg var våd og sådan noget”.....	43
6.2.2 Om forskelsbehandling: “I hører jo ikke til her”.....	49
6.2.3 Delkonklusion.....	52
7.0 Analyserende diskussion: At navigere i følelser, rum og opfattelse af sig selv	53
7.1 En følelse af håbløshed og usikkerhed: “hører jeg overhovedet til?”.....	53
7.2 Forskellige oplevelser.....	59
7.3 Sammenfatning.....	60
8.0 Konklusion	61
Litteraturliste	64
Formidlingsartikel: “Hører jeg overhovedet til?”	68

Bilagsliste.....	72
Bilag 1: Uddrag af studiemiljørapport fra DTU 2024:.....	72
Bilag 2: Interviewguide.....	73
Bilag 3: Samtykkeerklæring.....	75

1.0 Introduktion

1.1 Manglende diversitet i de danske STEM-fag

Der har de seneste år vist sig et stort politisk behov for at trække flere studerende mod de naturvidenskabelige uddannelser (STEM-fag¹), og med dette også en opmærksomhed på, hvem der gennemfører disse uddannelser (Holmegaard et al., 2023). Historisk har vi set - og ser stadig - en mangel på kvinder i de naturvidenskabelige fag, og derfor er der som følge heraf opstået en opmærksomhed, både politisk og forskningsmæssigt, på at forstå, hvorfor det ser sådan ud, og hvad der skal til for at ændre denne statistik (Sandager & Pors, 2020).

Meget forskning har beskæftiget sig netop med denne kønnede struktur i naturfag. Særligt har der været fokus på, hvordan uligheden i naturfag formes allerede i folkeskolen, og hvorfor det ser ud til, at mange kvinder falder fra gennem deres gymnasiale uddannelser og dermed aldrig når at forme deres efteruddannelse i en naturvidenskabelig retning (Sandager & Ravn, 2023). Dog har vi de seneste år set mange initiativer blandt landets universiteter, som ikke kun har skulle tiltrække flere kvinder, men også skabe et miljø der bevæger sig væk fra den køns- og raciale homogene kultur, der historisk har præget de naturfaglige uddannelser. Der er opstået en opmærksomhed på at skabe ikke kun fysisk, men også læringsorienteret og socialt rum for et mere diversit og inkluderende studiemiljø og undervisning (Laustsen, 2023; Blackburn, 2017; DTU, u.å.).

Fortsat ligger resultaterne af denne begyndende opmærksomhed og forandring dog hovedsageligt i rapporter, hvor det gennem tal og definerede kategorier fremgår, hvordan de studerende vurderer det studiemiljø de indgår i. Men hvordan opleves studiemiljøet egentlig af de studerende, særligt studerende der ikke nødvendigvis bliver fanget af rapporternes kategorier; af studerende med identiteter som ligger udenfor den historiske, strukturelle majoritet, dem som ønskes inkluderet i STEM studiemiljøet?

Hvad præger de studerendes oplevelser i studiemiljøet, og hvordan påvirkes og navigerer de i et både fagligt og socialt miljø, der længe har været, og stadig er præget af en kønnet og racial hegemoni?

¹ Forkortelse for Science, technology, engineering and mathematics

Forskningsmæssigt har fokusset indenfor studier af diversitet, inklusion og ligestilling på universiteter særligt ligget på køn, men nyere forskning peger på, at der er flere nuancerede faktorer på spil, når det kommer til hvorvidt, du føler dig både i stand til at deltage, men også velkommen og accepteret i et socialt såvel som fagligt miljø, og et fremtidigt karrieremæssigt felt (Andrews-Clark, 2023). Dette vil specialet søge at belyse ved at undersøge, hvordan minoriserede studerende ved Danmarks Tekniske Universitet (DTU), et universitet bestående af STEM-fag målrettet mod ingeniørvidenskaben, oplever deres studiemiljø. Jeg vil undersøge, hvilke oplevelser der særligt har indflydelse på deres følelse af at høre til, at være et velkommet og ligestillet medlem af det sociale og faglige felt, de er en del af, samt hvordan minoriseringsprocesser kan være med til at påvirke denne følelse.

Disse spørgsmål vil belyses gennem problemformuleringen:

Hvordan opleves studiemiljøet af minoriserede studerende på DTU, og på hvilke måder får kønnede og raciale minoriseringsprocesser betydning for deres forskellige oplevelser af tilhørsforhold til og mulighedsrum på studiet?

1.2 Specialets motivation og position

1.2.1 Diversitet, Inklusion og Ligestilling i Studiemiljøet på DTU

Min motivation til projektet opstod i en blanding af indsigt fra mit studiejob på DTU og min egen personlige og akademiske interesse i køn, diversitet og ligestilling. Igennem mit job blev jeg gjort opmærksom på den nyligt offentliggjorte studiemiljørapport fra 2024, hvor jeg blev opmærksom på et problem, jeg havde hørt omtalt fra flere både studerende og ansatte. Af rapporten fremgår det af de “negative fund”, hvordan 33,3% af de DTU’s studerende, som har besvaret undersøgelsen, er i tvivl om, hvorvidt de hører til på uddannelsen. 17,3 % føler sig “ofte” eller “altid” ensomme, og 16,5% har inden for de sidste tolv måneder følt sig udsat for forskelsbehandling i forbindelse med deres uddannelse (Danmarks Tekniske Universitet, 2024). Særligt blandt de kvindelige studerende fremhæves det, at områder som studiefællesskab og lige behandling kræver særlig opmærksomhed (Bilag 1). Der synliggøres en problematik, der viser, hvordan ligestilling og lige behandling altså langt fra er virkeligheden for alle studerende, en pointe der lignende fremgår af den nyere rapport fra VIVE omhandlende sexisme blandt PhD studerende (Vammen Lesner, 2024). Det

understreger behovet for indsigt i de studerendes oplevelser og for at forstå, hvordan man kan ændre på en kultur, der viderefører disse problematikker. Derfor vil dette speciale synliggøre og uddybe nogle af de levede erfaringer, der ligger til grund for de procenter, der udgør rapportens statistikker og samtidig uddybe de kompleksiteter, der kan findes, når fokus lægges på flerdimensionelle aspekter af de studerendes minoriserede identiteter.

Ud af den generelle kønssammensætning på DTU i 2024 er 34% af DTU's aktive studerende kvinder (*DTU Studiedatawarehouse*, u.å.). Dertil skal det nævnes, at kønsfordelingen er meget ujævn på de forskellige studieretninger. For eksempel ses det, at 56% af de studerende på kandidaten i anvendt kemi er kvinder, mens der på civilbacheloren og diplomingeniøruddannelsen i softwareteknologi er henholdsvis 13% og 14% kvinder. Disse uddannelser er udvalgt, da de er relevante for specialet empiri.

1.2.2 Hvilke minoriseringsprocesser?

Når jeg i dette speciale kigger på minoriserede studerende, er det specifikt studerende, som identificerer sig selv som tilhørende minoriserede grupper. Ordet minoriteter forstås ofte synonymt med mindretal - de der er færrest af. Og selvom det også kan være tilfældet, omfavner det ikke betydningen, når det, som i dette speciale, bruges som begreb i forhold til diskrimination. *Minoriserede* skal forstås som marginaliserede grupper, der ikke har samme adgang til magt, privilegier og status i blandt andet den sociale, politiske og økonomiske sfære (Chandhok Skadegård, 2020). *Majoriserede* forstås i modsætning hertil, som gruppen, der har adgang til mest magt, og dermed er den normdannende autoritet (Chandhok Skadegård, 2020). Det handler derfor ikke kun om antal, men om historisk adgang til magt og privilegier. Specifikt for specialet handler det særligt om adgang til rettigheder, naturligt tilhør, accept samt handlings- og mulighedsrum i det faglige og sociale miljø på studiet.

At jeg omtaler de studerende som *minoriserede* skyldes en opmærksomhed på at understrege, at det at føle sig som eller blive opfattet som en minoritet, ikke er en statisk kategori, som biologisk kobles til kroppen, men i stedet skal forstås som dynamiske minoriseringsprocesser, der skabes og opretholdes via sociale processer (Li & Yang, 2022, s. 112). I dette speciale er det hovedsageligt køns- og racialiseringsprocesser der lægges fokus på. Helt specifikt er det hvide og racialet minoriserede kvinder samt racialet minoriserede mænd, hvis erfaringer danner grundlag for den indsamlede empiri. Dette er ikke for at ekskludere andre minoriteter,

tværtimod. Det er udelukkende af den årsag, at jeg ikke har formået at rekruttere studerende af andre minoriserede grupper enten grundet tidsmangel hos dem eller mislykket kontaktetablering.

1.2.3 Tilhørsforhold og positionering

Et centralt element for dette speciale er oplevelsen af tilhørsforhold på studiet. Inspireret af Li og Yang (2023) forstår jeg tilhørsforhold som en følelsesmæssig og rumlig tilknytning til den sociale kontekst, stedet og/eller de mennesker og fællesskaber der eksisterer inden for konteksten. En følelse af at høre hjemme (Li & Yang, 2023, s. 83). Dette speciale vil undersøge, hvordan de minoriserede studerende på forskellige måder oplever at kunne skabe tilhørsforhold til og på uddannelsen, samt hvordan minoriseringsprocesser har en betydning for denne oplevelse. I den forbindelse er det også relevant at tydeliggøre den sammenhæng, jeg ser mellem tilhørsforhold og identitetens betydning for positionering, hvilket jeg ser som centralt for dette speciales fokus.

Identitet forstår jeg ikke i psykologisk forstand som en statisk, indre definition af hvem vi er, men i stedet som en dynamisk proces, der formes og forandres kontinuerligt ikke kun historisk over tid, men også gennem sted (Jørgensen, 2022, s. 96). Vores identitet udgøres af mange forskellige og overlappende kategorier, og den kan være med til at positionere os socialt, alt efter hvor vi befinder os, og hvem vi befinder os iblandt (Jørgensen, 2022, s. 95). Særlig vigtigt er det at forstå den betydning, disse identitets aspekter får, når de sættes i en social kontekst. Når de ikke kun får betydning i kraft af en indre følelse og forståelse af egen identitet, men også af hvordan den opfattes, læses og behandles af andre - hvordan den positioneres. Positioneringen kan nemlig være afgørende for, hvilke handlemuligheder individet har, hvilke positioner det kan indtage, og hvilken grad af accept, magt og anerkendelse der gøres mulig (Jørgensen, 2022, s. 96-97). Netop det, ser jeg i dette speciale, som helt centralt for at forstå, hvordan identitet, social anerkendelse og tilhørsforhold hænger uløseligt sammen, særligt når det gælder om at forstå oplevelsen af tilhør, minoriserede individer kan have.

1.3 Forskning på området

Forskningen har de seneste årtier haft en øget opmærksomhed på de såkaldte STEM-fag. Hovedsageligt har fokus ligget på fastholdelsen af studerende, men dette speciale skriver sig dog ind i et felt, hvor opmærksomheden ikke rettes mod STEM uddannelsen i sig selv, men mod de studerendes oplevelser af studiemiljøet. Studenterperspektivet, helt specifikt det minoriserede studenter perspektiv, er formende for specialets fokus, hvorfor dette afsnit vil præsentere noget af den nyere forskning, der præger dette område.

Inden for nyere dansk forskning har der været en udpræget opmærksomhed på frafaldet inden for STEM fag, hvor én særlig vigtig konklusion er, at frafaldet ikke viser sig at have særlig tilknytning til hverken faglig performance, studierelateret opførsel eller motivation (Holmegaard et al., 2023, s.1037). Her påpeger professorer Henriette Holmegaard og Lene Møller Madsen og Postdoc Katia Bill Nielsen (2023) fra Københavns Universitet (KU) i stedet vigtigheden i at lytte til de udfordringer, som alle studerende møder i løbet af deres studie for at forstå, hvorfor nogle falder fra, mens andre ikke gør. Med dette udgangspunkt undersøger de, hvordan studerende på en uddannelse i computer science producerer og forhandler deres *sense of belonging* forskelligt alt efter sted/rum. Gennem narrative interviews analyserer de, hvordan forskellige rum på studiet skaber grund for forskellige identiteter og undersøger, hvordan de studerende forhandler deres identitet inden for disse. Her fremanalyserer de, hvordan visse områder og rum på studiet muliggør en følelse af belonging blandt forskellige studerende, og hvordan denne følelse tilnærmes ved at performe sin identitet i overensstemmelse med de normer, der anerkendes indenfor rummet og den kultur, der gør sig gældende heri (Holmegaard et al., 2023). Blandt andet er studenter-loungen et rum, hvor mange oplever en følelse inklusion, fordi de nemt kan efterleve de normer, der afgør om du 'passer ind' som at have en stor viden om IT udenfor pensum, om gaming, kodning mm.. Samtidig er det også et rum, som ekskluderer de studerende (ofte kvinder), der ikke nemt kan efterleve disse normer. Kvinderne finder i stedet andre rum - som selvskabte grupper- hvor der er plads til at være begynder, at stille spørgsmål og hjælpe hinanden. Disse rum er, hvor mange af dem, der falder uden for den generelle norm på studiet, finder en følelse af tilhør.

Forfatterne fremhæver, hvordan ikke alle identiteter har samme muligheder for at skabe en *sense of belonging*, en pointe jeg trækker med mig i dette speciale.

Denne forskningsartikel er blot én blandt mange (kommende) publikationer fra det igangværende forskningsprojekt GATE fra KU, der beskæftiger sig med den kønede ulighed, der ses på de danske STEM uddannelser (Københavns Universitet, u.å.).

Hvor tilhørsforhold er et mere undersøgt fænomen i forskning af STEM uddannelser, viser betydningen af og fokus på køn og minoriserede identiteter i STEM sig som et (indtil videre) mindre udforsket felt, specielt når det kommer til de studerendes eget perspektiv.

En undersøgelse, der dog netop fremhæver betydningen af at være minoriseret på universitetet, er udarbejdet af sundhedspsykolog fra University of California, Maryam Hussain og socialpsykolog og kulturel mangfoldighedsforsker James M. Jones fra University of Delaware (2021). De undersøger, hvordan ikke-hvide studerende oplever diskrimination, diversitet og tilhørsforhold på deres videregående uddannelse (Hussain & Jones, 2021). Selvom undersøgelsen ikke er foretaget specifikt for STEM uddannelser, bidrager deres fund med generelle, vigtige indsigter i forbindelse med inklusion af minoriteter på universitetet. Gennem en spørgeskemaundersøgelse blandt racielt minoriserede universitetsstuderende, konkluderer de, at oplevelsen af diskrimination (uanset etnisk eller racial baggrund) er detrimental for individets følelse af belongning. Hertil viser deres resultater, at hyppige, positive, diverse interaktioner med medstuderende fungerer som en buffer for effekterne af diskrimination og bias og understøtter en følelse af forbundethed til studiet (Hussain & Jones, 2021). Slutteligt viser deres resultater, at en positiv oplevelse af at institutionens engagement og støtte omkring diversitet også kan fungere som buffer for effekterne af diskrimination (Hussain & Jones, 2021).

Rachel Friedensen et al. (2021) skriver sig imidlertid ind i et endnu mindre felt, der beskæftiger sig med queerness i STEM. Her undersøger de gennem interviews med 56 LGBTQIA+ studerende fra amerikanske STEM uddannelser, hvordan diskursive processer og oplevelser, der former folks opfattelse af STEM, har indflydelse på LGBTQIA+ studerendes konstruktion og forståelse af egen nutid og fremtid. Undersøgelsen konkluderer, at de studerende separerer deres privatliv (herunder deres seksualitet og kønsidentitet) fra deres STEM/akademiske studieliv, og at de ser fremtiden som et bedre tidspunkt at være åben queer end nutiden. Dette, forklarer forfatterne, indikerer, hvordan STEM studieretninger normaliserer og håndhæver cis-hetero udførelser af seksualitet og køn samt afpoliticerede

perspektiver indenfor videnskaben, formet af normativiseret hvidhed (Friedensen et al., 2021, s. 347). Muligheden for at være sig selv som queer i STEM indskrænkes, og i stedet tilpasser de studerende deres identitet og forestilling om sig selv og sin fremtid til den normative tænkning, der synes at dominere indenfor STEM.

Generelt synes litteraturen at beskæftige sig med afgrænsede kategorier, og jeg bemærker gennemgående, både i flere af de ovenstående artikler og anden litteratur fra STEM feltet, en efterspørgsel på undersøgelser, der fokuserer på kvinders og minoriserede studerendes levede erfaringer i STEM (Blackburn, 2017). Særligt gøres der opmærksom på manglen på et intersektionelt blik på de studerendes oplevelser for at kunne tydeliggøre nogle af de mere komplekse og realistiske udfordringer, som både de studerende og dermed også diversitets-progressionen indenfor STEM fag står overfor (Holmegaard et al., 2023).

Dette intersektionelle perspektiv findes dog i Louise Archer, Spela Godec og Julie Moote's (2022) bidrag: En langvarig undersøgelse af den sorte, britiske, arbejderklasse kvinde Vanessa og hendes udvikling af en naturvidenskabelig identitet. Her blotlægges den modstand hun møder gennem livet, der former valg om uddannelse og forestillinger om identitet og fremtid (Archer et al., 2022). Denne undersøgelse tydeliggør den systemiske ulighed, der ses i skolesystemets afvisning af Vanessas videnskabelige identitet. Dette leder hende til at beslutte, at naturvidenskaben ikke er for hende, skønt hendes naturvidenskabelige interesse og aspirationer. En afvisning der ikke kun gælder hende, men som spiller en stor rolle i underrepræsentationen af kvinder, af farvede og ikke mindst af sorte kvinder. Denne undersøgelse giver et indblik ind i de faktorer og strukturer, der er med til at skabe den kløft, vi ser i dag i STEM. Den tydeliggør de kønnede og raciale barrierer og den diskrimination, der kan opleves gennem et ungt liv, og som altså kan være med til at fastholde det homogene studiemiljø, som nærværende speciale vil dykke ned i.

Dog ligger fokus i disse intersektionelle undersøgelser ofte på faktorer, der former individernes identitet eller forhold til STEM inden selve uddannelsen, der baner vejen for deres professionelle fremtid. Måden, hvorpå de studerende oplever og påvirkes gennem deres uddannelse, bliver derfor et perspektiv, der ifølge Carlone og Johnson (2007) ofte overses, når der kigges på udviklingen af en "science"-identitet. Dette er derfor netop, hvad de undersøger, specifikt blandt succesfulde kvinder af farve i STEM. De udvikler en model til at

undersøge, hvad der sker under uddannelsen “*the black box*”, som de kalder den (Carlone & Johnson, 2007, s. 1208). Deres model belyser vigtigheden af anerkendelse fra andre for en vellykket udvikling af en “science“-identitet, og de analyserer herigennem de specifikke måder, hvorpå kvinder af farve opnår eller ikke opnår anerkendelse, og hvordan race, køn og etnicitet påvirker denne anerkendelse på komplekse måder (Carlone & Johnson, 2007). Foruden at bidrage med et intersektionelt blik på STEM, påpeger denne undersøgelse yderligere manglen på studenterperspektivet, hvilket dette speciale vil belyse.

Selvom forskning i minoriserede identiteter og intersektionaliteter inden for STEM er sparsom, er der inden for dansk forskning, de seneste par år opstået en interesse i køn og minoriserede i STEM. Foruden det førnævnte GATE projekt fra KU, har også DPU² ved Aarhus Universitet det igangværende forskningsprojekt “*Affective Investments in Diversity Work in STEM at Danish Universities*” ledet af Professor Dorthe Staunæs og Lektor ved DPU Iram Khawaja (Aarhus Universitet, u.å.). Dette projekt belyser netop, hvordan STEM opleves fra kvinder og racielt minoriserede identiteters perspektiv, og bidrager blandt andet med det intersektionelle blik, som har manglet på området. Størstedelen af publikationerne og resultaterne af forskningsprojektet er stadig undervejs, og kan derfor ikke medtages i dette speciale. Det skal dog fremhæves, da det viser en udvikling af netop det felt, som jeg med dette speciale forsøger at bidrage til.

1.3.1 Opsamling

Dette speciale skriver sig ind i ovenstående diskussioner, men ikke med et fokus på hvorfor de studerende falder fra. Snarere forsøges der at give indblik i, hvordan studiemiljøet faktisk opleves af minoriserede studerende og forstå, hvordan minoriseringsprocesser spiller ind i disse oplevelser på forskellige måder. Det forsøger ikke kun at give en forståelse af, hvilke faktorer, følelser og erfaringer, der former de studerendes oplevelser af studieliv og tilhørsforhold, men også hvordan det kan være med til at skabe udfordringer for de studerende, der sættes i særligt sårbare positioner i studiemiljøet i STEM.

Undersøgelsen forsøger dermed at blottlægge indsigter, som kan være nødvendige for at forstå de barrierer, der står i vejen for udviklingen af et STEM studiemiljø, som tilbyder og udviser inklusion og rummelighed for alle, der har lysten og motivationen til at uddanne sig på DTU.

² Danmarks Pædagogiske Universitetsskole

2.0 Videnskabsteoretisk ståsted

I dette afsnit vil jeg introducere specialets videnskabsteoretiske position og forsøger dermed at rammesætte specialets blik og videnskabsteoretiske tilgang samt de forståelser, der ligger til grund herfor.

2.1 Queer-fænomenologi

Idet jeg gennem specialet centrerer min analytiske opmærksomhed om de studerendes oplevelser af studiemiljøet, og interesserer mig for deres levede erfaringer, bevæger jeg mig inden for den fænomenologiske videnskabsteori (Jacobsen et al., 2015). Jeg søger ikke at give forståelsen af, at undersøgelsen fremanalyserer en sandhed for, hvordan det er at gå på DTU som minoriseret studerende. Jeg søger at belyse nogle af de perspektiver, der gør sig gældende i deres virkelighed, som er formende for deres oplevelse af at være studerende, og som kan være essentielle for at forstå problemstillingerne og det dertil videre arbejde med at komme disse til livs.

Ifølge fænomenologiens grundlægger, Edmund Husserl, vil menneskets bevidsthed altid have en rettedhed mod 'noget' - den vil være *intentionel* (Jacobsen et al., 2015, s. 219). Når vi tænker, føler, sanser eller gør, vil det altid være i forhold til 'noget'. Men denne rettedhed vil altid være af individuel karakter. Det er dermed forskelligt, hvordan dette 'noget' (oplevelsen eller fænomenet) vil fremtræde for hvert individ, da det afhænger af, hvad individet retter sin bevidsthed mod, og hvilken betydning fænomenet har for dets bevidsthed (Jacobsen et al., 2015, s. 219). Skønt fænomenet opfattes og beskrives individuelt og i mange forskellige variationer, mener Husserl, at man kan finde frem til beskrivelsen af dét, der er konstant i alle dets udlægninger - til *essensen*. *Essensen* skal forstås som det, der gør fænomenet til det, det er, og som gør fænomenet generaliserbart og genkendeligt (Jacobsen et al., 2015, s. 21-22).

Jeg arbejder fænomenologisk, idet jeg søger indsigt i det oplevede, det følte og det tænke; et indblik i deres *livsverden*, deres erfarede virkelighed, som ikke kun begrænser sig til 'her og nu' oplevelsen af studiet, men en indsigt baseret på refleksioner der strækker sig tilbage gennem livet og informerer den oplevelse, de har af studiemiljøet og deres position heri, i dag (Jacobsen et al., 2015, s. 219). Men jeg adskiller mig også fra den klassiske fænomenologi, ved at anskue den levede erfaring og rettedhed som forbundet med subjektets situerethed, med dets sociale og kontekstuelle omstændigheder. Her bevæger jeg mig i stedet mod Sara

Ahmeds queer-fænomenologiske perspektiv (Ahmed, 2006). Dette tager udgangspunkt i det fænomenologiske begreb om *intentionalitet*, men fremfor at se denne rettedhed som en neutral struktur i menneskets bevidsthed, ser hun den, inspireret af feministiske teoretikere, som *orienteringer* formet af individets situerede standpunkt (Ahmed, 2006, s. 5). Det skal dermed forstås som kropslige orienteringer i tid, sted og rum, som ikke kun styres af, hvor vi selv dirigerer vores opmærksomhed eller bevidsthed hen, men også hvordan vi orienteres af sociale normer, strukturer og magtsystemer, som retter os mod eller væk fra bestemte objekter. På den måde adskiller forståelsen af *essensen* sig også fra klassisk fænomenologi, idet den ikke ses som fast og universel, men som noget der formes i relation til de omgivende normer og magtstrukturer.

Queer-fænomenologien søger at udfordre det normative, 'neutrale' udgangspunkt for intentionaliteten og i stedet gøre det "queer" ved at undersøge, hvordan nogle orienteringer, livsformer og positioner synes lige, mens andre synes skæve. Med andre ord trækker den tråde til feministisk-, queer- og race-kritiske studier, når den beskæftiger sig med, hvordan forskellige kroppe "bebor rummet", hvordan de orienteres og situeres i forhold til rummet, og hvordan denne orientering er med til at forme kroppen i forhold til dét omkring den (Ahmed, 2006 s. 5). Specifikt for dette speciale lægges der vægt på den queer-fænomenologiske interesse i at undersøge, "hvordan kroppe kønnes, seksualiseres og racialiseres alt efter, hvordan de strækker sig ud i rummet" [egen oversættelse] (Ahmed, 2006, s. 5), og hvordan sociale kategorier som køn og race formes og forstås gennem gentagelse af orienteringer, handlinger og sociale processer (Ahmed, 2006, s. 23).

Når det kommer til forståelsen af sociale kategorier, normer og magtforhold, ser jeg (idet queer-teori også udspringer fra en poststrukuralistisk tradition) også overlap mellem den queer fænomenologiske videnskabsteori og det poststrukuralistiske syn på sociale kategorier som race og køn. Jeg finder det derfor også nødvendigt at forholde mig til dette som en del af mit videnskabsteoretiske ståsted.

Indenfor den poststrukuralistiske tænkning, anskues individet - subjektet - som processuelt og foranderligt (Søndergaard, 2000). Det skabes, så at sige, gennem de diskursive processer, det indgår i, og formes gennem subjektiveringsprocesser (Søndergaard, 2000). På samme måde ses sociale kategorier som køn også som noget, der formes og opretholdes gennem

sprog, magt og diskursive strukturer. Inden for denne forståelse har køn ikke en fast 'naturlig' essens, men gennem magtfulde diskurser produceres bestemte betydninger, normer og opfattelser af, hvad køn indebærer. På den måde er det igennem dominerende kønnede diskurser, at vi bliver tilskrevet en kønnet identitet, som vi praktiserer og udfører kontinuerligt, og på den måde også er med til at opretholde socialt. Derved arbejder jeg i dette speciale med en forståelse, der adskiller sig fra opfattelsen af køn som noget stabilt, der er iboende i kroppen. (Butler, 2010).

Både den poststrukturalistiske og queerfænomenologiske videnskabsteori ser altså køn og andre sociale kategorier som et produkt af gentagne sociale processer, der normaliserer bestemte udøvelser og opfattelser af eksempelvis køn. Hvor poststrukturalismen fokuserer sin opmærksomhed mod, hvordan køn formes igennem sproget, fokuserer jeg via mit queerfænomenologiske afsæt dog på oplevelsen af køn og det at blive kønnet som resultat af sociale processer.

3.0 Teoretisk afsæt

Dette afsnit vil redegøre for de udvalgte teorier og perspektiver, jeg vil gøre brug af i analysen af min indsamlede empiri. Som overordnet teoretisk ramme præsenteres Nirmal Puwars teoretiske perspektiv (2004). Dertil introduceres der til Kimberle Crenshaws begreb *intersektionalitet* (1989) og de forståelser, der ligger inden for dette begreb. Disse vil agere som analytisk forståelsesramme for fokuset af min analyse. Slutteligt introduceres Sara Ahmeds affektteori og dertilhørende begrebsapparat.

3.1 Space invaders - bodies out of place

Til at undersøge minoriserede studerendes oplevelse af studiemiljøet og tilhørsforhold tager jeg udgangspunkt i Nirmal Puwars teoretiske perspektiv om *Space Invaders* (2004). Med denne viser hun, hvordan individer, som ikke passer ind i den historisk dominerende gruppe, særligt racialt minoriserede individer og kvinder, bliver opfattet som fremmede, uønskede eller malplacerede i både offentlige og institutionelle rum og steder. Steder som kulturelt, strukturelt og historisk har været forbeholdt den hvide mand. Disse minoriserede kroppe,

disse individer, begrebsliggør hun som *Space invaders*; kroppe, som placerer sig i eller “invaderer” et rum, en sfære, de ikke historisk har haft adgang til, og skiller sig derfor ud og anses som nogle, der ikke hører til (Puwar, 2004, s. 8). Med sin teori beskriver hun, hvordan diversitet er blevet et symbol på det gode, men vi har samtidig fået forståelsen af diversitet som inklusionen af kroppe, der ser anderledes ud (Puwar, 2004, s. 1). At indbegrebet af diversitet handler om dem, der ser anderledes ud end “os”, viser blot hvordan denne forståelse opretholder og reproducerer idealet om hvidhed. Et ideal hun beskriver som en del af de *somatiske normer*: de normer og kropslige forventninger, der er indlejret i det sociale rum (Puwar, 2004). Puwar argumenterer blandt andet, at der inden for visse institutioner såsom politik og akademia eksisterer implicite normer for, hvilke kroppe der accepteres som nogle, der passer ind - og desuden forventes at besidde bestemte positioner. Disse accepterede, uproblematiserede kroppe er som oftest, understreger hun, den hvide mands krop (Puwar, 2004). I forbindelse med udbredelsen af ønsket om diversitet antages det derfor, at så snart vi har kvinder, etniske minoriteter eller andre minoritetsgrupper højt i hierarkiet, vil de automatisk skabe diversitet - skabe forandring og skabe plads for andre som dem. Men virkeligheden, vi ser, er ikke helt så entydig. Selvom det bringer forandring, tydeliggør det samtidig de strukturer og normer, som stedet er bygget af og bygger på. At inkludere diversitet skaber uro, forstyrrelser og kræver forhandlinger, og selvom de minoriserede individer får adgang til og eksisterer indenfor disse områder, har de stadig ikke den ubestridte ret til at være der - og til at høre til (Puwar, 2004, s. 1). Dette teoretiske perspektiv benyttes for at kunne analysere de processer, hvori nogle kroppe accepteres og anerkendes i den sociale kontekst, mens andre, grundet deres fysiske adskillelse fra den accepterede, historiske norm, oplever sig forskelsbehandlet, ekskluderet eller marginaliseret, eller mærker en følelse af eller opmærksomhed omkring at skille sig ud og være anderledes. Begrebet kan på den måde også være med til at analysere, hvornår og hvordan følelsen af accept og tilhør, eller manglen på samme, kommer til udtryk i forskellige sociale og institutionelle konstellationer.

3.2 Intersektionalitet

I et forsøg på at afspejle mine informanternes levede erfaring så virkelighedstro som muligt finder jeg det nødvendigt at kigge på, hvordan oplevelser ser forskellige ud, og hvordan identiteter, og ikke mindst sammensætninger af forskellige identitetskategorier, kan være

afgørende for de oplevelser, de studerende har. Inklusion og eksklusion ser ikke ens ud for alle, og jeg mener at det ville være en forsimpning af min undersøgelse, hvis jeg går ud fra, at for eksempel alle kvinder oplever samme former for eller grad af marginalisering. Derfor lader jeg mit analytiske blik forme af den amerikanske advokat Kimberle Crenshaws begreb *intersektionalitet* (Crenshaw, 1989). Begrebet udsprang som et modsvar til diskrimineringen og marginaliseringen af sorte kvinder inden for det amerikanske retssystem - et system som juridisk kun kunne forholde sig til diskrimination af én social kategori ad gangen (enten racial- eller kønsdiskrimination), hvorfor sorte kvinders oplevelser ofte blev reduceret eller marginaliseret (Crenshaw, 1989). Crenshaw synliggør med sit begreb, hvordan sociale minoriserede kategorier kan overlappe og interagere på måder, som former ikke kun individets identitet, men også de former for undertrykkelse og diskrimination, individet oplever. Med andre ord påpeger begrebet vigtigheden af at anerkende, at diskrimination baseret på flere overlappende minoritetsdimensioner kan skabe komplekse former for undertrykkelse. Begrebet fremhæver dermed nødvendigheden af et fokus på, hvordan disse former for diskrimination sammenvæves, for at synliggøre de overlappende, strukturelle uligheder og magtstrukturer, der ofte går ubemærket hen. I denne kontekst anvender jeg derfor begrebet for at kunne analysere, hvordan sociale kategorier som køn og race kan overlappe og påvirke de studerendes oplevelser, orienteringer og muligheder forskelligt.

Race, som det benyttes igennem dette speciale, skal ikke forstås som en biologisk medfødt kategori, men derimod som et fænomen knyttet til racialiseringsprocesser (Khawaja, 2022). Processer, der på baggrund af historisk raceideologi og europæisk kolonisering, har dannet grund for, at individer kan opleve at stereotypiserede kategoriseringer, fordomme og forestillinger om deres hudfarve og udseende kobles til deres krop. I denne proces andetgøres individet, som resultat af en raceforståelse, der baserer sig på en historisk hierarkisering af mennesket (Dagø & Li, 2024, s. 80). Dette kan påvirke opfattelsen af sig selv og medføre en overopmærksomhed og usikkerhed på egne handlinger, fremtoning og tilstedeværelse, men kan i høj grad også påvirke individets positionering, dets muligheder og adgang til privilegier, anerkendelse, magt og inklusion (Khawaja, 2022, s. 99). Jeg lægger eksplicit et fokus på racebegrebet i et forsøg på at modgå farveblinde diskurser og for at understrege den betydning og de konsekvenser, vores raciale aflæsning af mennesker har, selvom vi ikke eksplicit italesætter eller anerkender det som et problem omhandlende racialisering (Yang, 2021, s. 171).

På samme måde forstås køn også som koblet til kønnede processer. Som resultat af en historisk, biologisk og binær opfattelse af køn, er bestemte normer gennem gentagne sociale processer blevet knyttet til den kønnede krop og udgør på den måde sociale retningslinjer for, hvad det vil sige at være henholdsvis kvinde eller mand (Rasmussen & Wondie, 2022, s. 134). Når disse -igen- stereotypiserede kategoriseringer, fordomme og opfattelser af køn, kommer til udtryk og knyttes til individets krop, ses det som kønnede processer. Disse er ikke kun med til at forstærke normer, men positionerer ofte også individet, i en kønshegemonisk magtdynamik, hvor manden ofte betragtes som den socialt neutrale, mens kvinden ses som den "anden", den der skiller sig ud (Rasmussen & Wondie, 2022, s. 142).

Både kønnede- og racialiseringsprocesser kan komme til udtryk i tydelige former som diskrimination, rascisme og sexisme, men kan også komme til udtryk på meget mere subtile måder. Særlig vigtigt er det, at disse processer ikke skal ses som adskilte; de kan ske samtidig, i overlappende, intersektionelle processer, hvori de sammenvæves og formes af hinanden. Disse forståelser er vigtige for specialets analyse, da de er med til at tydeliggøre de forskellige oplevelser, der fremtræder i informanternes fortællinger, og som er afgørende for, hvordan individet opfatter sig selv, opfattes af andre, og orienterer sig i forhold til handlemuligheder og tilhørsforhold på uddannelsen. Dertil bidrager disse forståelser med et perspektiv på, hvordan kategorier som køn og race får betydning i sociale interaktioner, hvordan de både kan skabe relationer, men også differentiere mellem mennesker og på den måde også, hvordan de kan ses som kriterier for in- og eksklusion (Dagø & Li, 2024, s. 81).

3.3 Affektteori

Til at supplere ovenstående teoretiske perspektiv vælger jeg at benytte Sara Ahmeds affektteori (Ahmed, 2014). En teori hvori hun argumenterer for, hvordan *affekter* (forstås og benyttes synonymt med følelser) ikke skal ses som psykologiske og iboende i mennesker, men derimod skal forstås som sociale og relationelle: de bevæger sig og cirkulerer mellem subjekter og objekter (Ahmed, 2014). Følelser er dermed ikke noget, vi har og kan give videre, men noget som opstår og formes i kontakten med noget andet. De påvirker og former os ved at efterlade indtryk på vores overflade, og markerer på den måde også selve

distinktionen mellem, hvad vi oplever som et indre og ydre (Ahmed, 2014, s. 10). Hvordan indtrykket af det "andet" føles på vores overflade afhænger ofte af en analytisk vurdering baseret på tidligere oplevelser og historiske erfaringer med kontakt til det "andet" eller noget lignende; erfaringer vi orienterer os imod, når vi møder det "andet" igen (Ahmed, 2014, s. 8). Denne process, denne cirkulation af følelser, kan lede til, hvad Ahmed kalder *affektiv økonomi*: når bestemte følelser gentagne gange knytter sig til bestemte objekter, og dette intensiveres over tid, kan det resultere i, at objektet vil blive affektivt ladet, det vil blive et *sticky object* (Ahmed, 2014, s. 11). Objektet vil knytte sig til affekten, og på den måde formes objektets overflade, og hvordan det opfattes og tilnærmes af andre, idet selve objektet vil associeres med denne følelse. Ahmed fremhæver blandt andet, hvordan dette ses i følelser som had og frygt, som ofte kobles til specifikke kroppe (Ahmed, 2014, s. 15).

Dertil introducerer hun i "*The Promise of Happiness*" (Ahmed, 2010) begrebet *Happy objects*, der begrebsliggør processen, hvori et objekt bliver affektivt ladet og forbindes med følelsen af glæde eller lykke. Objektet besidder ikke i sig selv glæde, men associeres med disse følelser som resultat af sociale, kulturelle og institutionelle narrativer. Vi orienterer os mod disse objekter, fordi vi har vurderet dem som noget godt, som noget der påvirker os positivt, og som retter os mod glæde. *Happy objects* er objekter (ting, egenskaber, tanker, mennesker mv.), vi gerne vil tilnærme os, rette os i mod, besidde af eller associeres med; objekter, som vi formoder, orienterer os den rigtige vej, og som sender os i retning mod glæde (Ahmed, 2010).

Ahmeds teori tydeliggør, hvordan affekter har en performativ kvalitet, som ikke bare påvirker, hvordan vi føler, men hvordan vi forholder os til, orienterer os og handler i forhold til andet og andre. Ahmeds teori benyttes i dette speciale til at forstå, hvad der betragtes som "naturlige" identiteter i STEM-miljøet og til at udvide forståelsen af, hvem der passer ind eller ekskluderes. Desuden benyttes Ahmeds begreber for at kunne analysere, hvordan kroppe og aspekter af studiemiljøet lades med affekter på en måde, som både påvirker de studerendes oplevelser af tilhørsforhold og deres orientering og mulighedsrum.

4.0 Metodiske refleksioner

Dette afsnit vil udfolde de metodiske og etiske refleksioner, jeg har gjort mig i optakt til og i løbet af min empiriske indsamling. Hertil vil specialets informanter præsenteres, og min egen positionering og indvirken diskuteres.

4.1 Kontaktetablering

Min indgang til felten opstod gennem mit studiejob på DTU, hvorigennem jeg som tidligere nævnt blev gjort opmærksom på en nylig offentliggjort studiemiljørapport. En rapport hvori det fremgår, at stadig mange studerende, særligt kvinder og studerende med udenlandsk baggrund, kæmper med en oplevelse af forskelsbehandling og manglende inklusion. En problemstilling, jeg også forinden rapportens udgivelse, har drøftet og diskuteret med min kollega og med-studentermedhjælper, som selv studerer en diplomingeniøruddannelse på DTU, selv er kvinde med anden etnisk baggrund end dansk, og selv har haft oplevelser med problematikker som disse. Netop selvsamme kollega blev min gatekeeper for de to fokusgruppeinterviews. Hun satte mig i kontakt med medstuderende og studiekammerater fra andre studieretninger, som var interesseret i at lade sig interviewe, og som selv fandt studiekammerater, der ville deltage i en fokusgruppe. Jeg har valgt også at inkludere min kollega som en af informanterne i det ene fokusgruppeinterview - en beslutning der har været informeret af mange refleksioner, hvilket vil fremføres i senere afsnit. Kontakten til de resterende informanter blev etableret gennem bekendte, der kunne sætte mig i kontakt med venner og familiemedlemmer, som studerer på DTU. Selv har jeg forsøgt at række ud gennem flere af DTU's etablerede grupper og forums for studerende, men uden held. En stor del af informanterne i dette speciale er derfor nogle, der selv har stillet sig til rådighed og haft interesse i at bidrage til projektet - ikke nogen der er udvalgt efter specifikke kriterier - foruden selvfølgelig at kategorisere sig som minoriserede studerende på DTU.

4.2 Refleksioner om informanter, etik og positionering

At få indsigt i personlige oplevelser og spørge ind til områder der kan bevæge sig omkring erfaringer med ulighed, eksklusion og diskrimination, kan være sårbart og

grænseoverskridende. Det har derfor været et gennemgående fokus for mig at skabe et så trygt og åbent rum som muligt og ikke mindst at etablere respektfulde relationer til mine informanter (Jöhncke, 2018). Det handlede for mit vedkommende blandt andet om at invitere informanter til et interview, hvor de var klar over, hvad de gik ind til og ikke følte sig fanget i en situation eller skulle besvare spørgsmål, de ikke var komfortable med. Dette tilgik jeg blandt andet ved at give en kort beskrivelse af mine umiddelbare tanker og spørgsmål til interviewet. Ligeledes var det vigtigt, at informanterne følte sig trygge i interviewsituationen, hvorfor jeg også lod dem invitere medstuderende med som en fokusgruppe, hvis de havde lyst til det. På den måde forsøgte jeg at skabe en situation, hvori jeg både kunne få mulighed for at observere de sociale samtaler, der foregår i en gruppe, som studerer sammen, samtidig med at det foregik i en velkendt setting med mennesker, de følte sig trygge ved, hvilket, jeg formodede, ville bevirke, at samtalen kunne forløbe mere åbent og trygt.

Det resulterede i at jeg fik sammensat to separate fokusgrupper: én bestående af tre brune mænd, alle med anden etnisk baggrund end dansk, som alle gik på samme civiluddannelse, og én gruppe bestående af tre brune kvinder, også alle med enten blandet eller anden etnisk baggrund end dansk, som studerer sammen på en diplomingeniøruddannelse. Dertil afholdt jeg to individuelle interviews med hvide kvinder, begge fra en civil uddannelse. Alle informanterne var mere end et år inde i deres uddannelse.

Det skal i denne forbindelse nævnes, at interviewene benyttes i forskellig grad i analysen. Nogle vil udgøre en stor del af det analyserede empiriske materiale, mens andre, som mændenes fokusgruppe, ikke benyttes i lige så høj grad. Dette er grundet omfanget af udtalelser, der anses for at være relevante for specialets analytiske fokus. Dog kan mængden af udtalelser om oplevelser med minoriseringsprocesser også være en indsigt i informanternes position, deres plads i studiemiljøet og de privilegier, de har. Ikke at opleve sig selv minoriseret i mange henseender er også et privilegium, som andre minoriserede studerende ikke nødvendigvis kan tilgå i samme grad.

4.3 Oversigt over informanter

Alle informanterne anonymiseres gennem pseudonymer. Dertil nævnes deres etnicitet, da det var denne, alle informanterne med anden etnisk baggrund end dansk præsenterede sig selv ud

fra. Dog skal det nævnes, at specialet ikke forholder sig specifik til etnicitet, men derimod retter opmærksomheden mod, hvordan individet aflæses i sociale sammenhænge.

For de to hvide kvinder nævnes også deres forbindelse til andre studieretninger, da disse spiller en stor rolle i kvindernes udtalelser.

Fokusgruppe 1			
Navn (Pseudonym)	Køn	Studieretning	Etnicitet
Zeyn	Mand	Softwareteknologi (civil)	Marokkansk
Deniz	Mand	Softwareteknologi (civil)	Kurdisk
Ameir	Mand	Softwareteknologi (civil)	Pakistansk

Fokusgruppe 2			
Navn (Pseudonym)	Køn	Studieretning	Etnicitet
Leila	Kvinde	Softwareteknologi (diplom)	Iransk
Lea	Kvinde	Softwareteknologi (diplom)	Makedonsk/Dansk
Zara	Kvinde	Softwareteknologi (diplom)	Somalisk

Individuelle interviews			
Navn (Pseudonym)	Køn	Studieretning og forbindelse til andre studieretninger	Etnicitet
Sofie	Kvinde	Softwareteknologi (civil) - har tidligere studeret på Fysik & Nanoteknologi	Dansk
Emma	Kvinde	Anvendt kemi (civil) - Har været politisk aktiv på diplomingeniøruddannelsen i Maskinteknik	Dansk

4.4 Samtaler om race, køn og positionering

At skabe en respektfuld relation handler i høj grad om at tage højde for de etiske komplikationer, mine spørgsmål kunne medføre for informanterne. Altså skulle jeg forholde mig til ikke at lade mine egne akademiske og etnografiske interesser overskygge mine informanternes interesser (Jöhncke, 2018, 126-127). Særligt i potentielt sårbare samtaler og yderligere når de foregik i et rum med andre mennesker, skulle der løbende tages højde for, hvilke situationer og diskussioner jeg placerede mine informanter i, og hvilke spørgsmål der altså både var akademisk relevante og etisk forsvarlige at stille. I forberedelsen af mine interviews handlede det for mig især om at tage højde for, hvordan man italesætter og spørger ind til minoritetskategorier, uden at sætte folk i kasser de ikke nødvendigvis ser sig selv i. Her blev jeg både i forberedelsen, men især også under interviewet opmærksom på min egen positionering og den indvirkning, den havde på min udførelse af interviewet. Jeg sad som hvid, etnisk dansk kvinde, og skulle spørge ind til, hvordan det, for nogle af mine informanter, opleves ikke at være en del af en majoriseret position, som jeg selv i mange henseende er den del af. Jeg følte meget tydeligt at jeg spurgte fra en privilegeret og ignorant position, og jeg blev meget over-opmærksom på, hvordan jeg fremstod overfor mine informanter, mest af alt når det kom til snakken om etnicitet og raciale oplevelser.

Min position som kvinde oplevedes ikke for mig som et element, der skabte den store selvopmærksomhed, hvilket nok skyldes, at jeg som en del af denne kategori også placerer mig som en af de minoriserede. Her følte jeg mig på hjemmebane og havde på flere også kropslige måder indblik i, hvad der kunne være på spil, og hvordan jeg kunne spørge ind.

Til gengæld lagde jeg mærke til, hvordan mit køn havde indvirkning på, hvilke udtalelser jeg fik, særligt fra kvinderne. Fordi jeg i mit projekt interesserer mig for at blotlægge eventuelle uligheder og forskelsbehandling, blev det tydeligt, at jeg blev set som en form for allieret, når det kom til oplevelsen af at være kvinde i STEM. Der blev ikke lagt skjul på mine kvindelige informanternes tanker om og oplevelser på studiet med det modsatte køn, og snakken, mærkede jeg tydeligt, blev farvet af den opfattelse at jeg, qua mit køn og feministiske fokus, kunne relatere, til det der blev sagt. Her kunne jeg mærke et stort behov for at læne mig ind i snakken og gøre mig relaterbar - at vise at jeg vidste præcis, hvad de mente, også i et forsøg på at skabe tryghed og forståelse og dermed åbne op for samtalen. I stedet forsøgte jeg at indtage en mere lyttende, 'neutral' og opmærksom position. Jeg lod dem tale og spurgte kun

ind med uddybende eller opklarende spørgsmål eller mine egne forberedte spørgsmål, hvis samtalen gik i stå. Dette gjorde jeg blandt andet for at distancere mig fra noget ellers velkendt og indforstået, og gøre det "selvfølgelig" til noget "fremmed", således at jeg ikke blot forstår det ud fra eget kendskab, men opnår forståelse ud fra mine informanternes beskrivelser (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 31).

Ovenstående er eksempel på, hvordan min kønspositionering gav mig adgang til mere ufiltrerede og meget ærlige udtalelser, hvilket også tydeliggør den indvirkning, jeg som interviewer har, på den empiri jeg kan få adgang til, og selv er med til at skabe. Som det fremhæves af Holstein og Gubrium, skal interviewet aldrig ses som en neutral teknik, der genererer upåvirkede svar, men påvirkes og formes derimod altid af den kontekst og de interaktioner, det udgøres af (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 30).

Når det kom til snakken om etnicitet og race, kunne jeg derimod mærke, at jeg var på ukendt grund. Her blev jeg konfronteret med min egen berøringsangst, følelse af akavethed og frygt for at træde forkert; for at stille spørgsmål som kom til at fremhæve deres identitet som anderledes og dermed forstærke en form for marginalisering. En følelse, jeg virkelig ikke ønskede, skulle skinne igennem over for mine informanter og slet ikke påvirke dem eller interviewsituationen. For at modgå min berøringsangst og få italesat, hvad der for mig føltes som "elefanten i rummet", nævnte jeg for mine informanter, at jeg var meget opmærksom på, at jeg selv er en hvid, etnisk dansk kvinde som skal spørge ind til deres oplevelser. Jeg forsøgte at være åben om min egen position, og hvordan det er med til at forme mit blik: at det for eksempel ikke er sikkert, at jeg får spurgt ind til eller kommer omkring de emner, som de faktisk synes er relevante og vigtige for dem. Derfor, fortalte jeg, måtte de gerne være med til at forme samtalen og skubbe den i en retning, der giver mening for dem, hvilket de gjorde. Jeg sagde dette for at tydeliggøre, at jeg er opmærksom på, at jeg sidder i en position som den mindre vidende, for at give dem ordet og ikke lade mine spørgsmål afgøre, hvilke fortællinger der er de vigtige, men også for at udvide min egen forståelse og forudtagethed (Rytter & Olwig, 2018).

4.5 Kendskab til informant

En anden vigtig refleksion måtte jeg omkring, da jeg som før nævnt havde en personlig relation til en af mine informanter. Her skulle der tages højde for, at vi deler samme arbejdsplads, og at hendes medvirken i mit projekt ikke skal påvirke vores personlige og professionelle relation. I og med mit projekt interesserer sig for hendes position og oplevelse som studerende på DTU og derfor ikke vedrører hendes rolle som ansat og dermed heller ikke vores fælles arbejdsplads, så jeg ikke nogen problemer i at inddrage hende som informant. Dog gjorde det mig opmærksom på min egen positionering, hvordan jeg skulle skabe en distance fra den relation, vi har til hinanden, have en professionel tilgang til interviewet og være opmærksom på ikke at behandle, tilgå eller spørge hende ind, på andre måder end jeg ville de andre. Tværtimod tillod vores eksisterende relation, at vi allerede havde åbnet op for emnet, og at jeg vidste, at hun havde perspektiver og oplevelser, hun var interesseret i at dele. Der var allerede etableret en tryk og åben relation, som jeg forventede kunne have en positiv indflydelse på fokusgruppen som helhed.

5.0 Metodisk tilgang

Afsnittet præsenterer den metodiske fremgangsmåde, jeg har gjort brug af til indsamlingen af min empiri. Dertil vil de forskellige metoders fordele og ulemper diskuteres, og slutteligt vil jeg redegøre for min analytiske fremgangsmåde.

Min metodiske fremgangsmåde bærer præg af et videnskabsteoretisk ønske om at opnå indsigt i individernes levede erfaringer, og om at få nuancerede fortællinger om individets oplevelser og de tanker og følelser, der knytter sig hertil. Jeg ønskede at få adgang til deres livsverden for at få indblik i de fænomener, de lever med i hverdagen (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 31). Interview- eller samtaleformen var for denne undersøgelse det mest essentielle element af den empiriske indsamling, da de gav adgang til personlige perspektiver, vedrørende emner og oplevelser, som ikke på samme måde kan tilgås gennem for eksempel observationer eller spørgeskemaer (Tanggaard & Brinkmann, 2015).

5.1 Interviewformer

Inspireret af Dorte Marie Søndergaard (1996) har jeg benyttet forskellige former for interviewformer, da de har hver deres potentiale og giver mulighed for forskellige indsigter, dynamikker og dybder (Søndergaard, 1996, s. 68). Både fokusgruppe- og individuelle interviews blev bygget op omkring nogenlunde samme format og interviewguide. Begge havde til formål at åbne op for en snak om individernes personlige oplevelser og fortællinger om konkrete, erfarede situationer. Jeg forsøgte at lade informanterne føre samtalen mod det, der var meningsfuldt for dem og samtidig at komme omkring de emner, der var relevante for specialets fokus. Derfor planlagde jeg mine interviews i et semi-struktureret format, i den forstand at jeg havde fastlagt det overordnede emne for interviewet, men med bevidstheden om at det var et emne, man kunne komme omkring på mange måder. Jeg havde forberedt en interviewguide med et par åbende introduktionsspørgsmål og derefter forslag til spørgsmål, inddelt efter de forskellige underemner jeg forestillede mig, ville være relevant at komme omkring: spørgsmål til følelsen af at passe ind/af tilhørsforhold, til identitet, til køn, racialisering, diversitet og ligestilling og til normer (Bilag 2) (Tanggaard & Brinkmann, 2015). Disse forberedte spørgsmål blev dog benyttet meget sporadisk, og kun hvis samtalen gik i stå, eller jeg til sidst i interviewet skulle sikre mig, at vi var kommet nogenlunde omkring det hele. Oftest førte informanterne selv samtalen, og jeg lyttede aktivt og spurgte ind til det, der blev sagt enten som uddybende spørgsmål eller i relation til interviewguiden. På den måde forholdt jeg mig både til den tematiske og dynamiske dimension af interviewet og sørgede for, at interviewet, skønt den løse struktur, kom omkring relevante, udvalgte, men også spontant opdagede tematikker (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 40-41).

Alle interviewene tog mellem 1-1,5 time og foregik enten i lokaler på DTU eller grundet logiske forhold i et lokale på Aalborg Universitet (AAU). Dette var både grundet praktiske forhold, men også i et forsøg på at lade samtalen finde sted inden for universitetets rammer, da jeg formoder, at en fysisk tilstedeværelse på universitetet vil gøre det lettere at fremkalde de følelser, minder og oplevelser, der knyttes hertil (Rytter & Olwig, 2018, s. 186-187). Dette ønske kunne selvfølgelig ikke imødekommes i samme grad på AAU.

5.2 Fokusgruppe- og individuelle interviews

Fokusgrupperne tilvalgte jeg som metode både i ønsket om at skabe tryghed og åbent samtalerum, hvor informanterne følte, at de kunne dele, men også for at få adgang til lidt af den sociale livsverden som eksisterer på universitetet i de studerendes eget studieliv. Gruppeformatet tillod mig at få adgang til nogle af de samtaler og meningsskabelser, der opstår som resultat af det sociale miljø, man indgår i. Af den grund valgte jeg også, at fokusgrupperne skulle bestå af selvvalgte venner/studiekammerater, som naturligt tilbringer tid sammen på studiet, og som deler den minoriserede position på studiet. På den måde fik jeg sat rammerne for en form for fokuseret socialitet, der havde til formål at åbne op for både sårbare individuelle fortællinger, for indsigt i affektive udvekslinger og for de delte erfaringer (Halkier, 2015). Jeg fandt både mange fordele, men også ulemper ved brug af denne metode. Foruden at skabe et trygt og uformelt rum oplevede jeg, som Søndergaard beskriver, hvordan deltagerne af fokusgruppen ofte selv gik ind og indtog funktionen som interviewer (Søndergaard, 1996, s. 68). De begyndte selv at spørge hinanden ind, og gjorde det på en måde, som jeg som interviewer ikke ville have mulighed for: det var tit meget private, indgående spørgsmål de stillede hinanden, da de har langt større kendskab til og indsigt i hinandens erfaringer og livsverden (Søndergaard, 1996, s. 69). Ulempen var dog, at fordi de sad som gruppe, blev fokus også naturligt styret mod fortællinger om gruppen og om oplevelser, de delte. Den individuelle fortælling fik ikke lov at fylde lige så meget, som havde det været individuelle interviews. Der var også risiko for, at nogen ville få lov at fylde mere i interviewet end andre. Jeg vil dog påstå, at der i begge fokusgrupper var stor respekt for hinanden, for at give taletid og lade hinanden tale ud, og at de desuden selv var gode til også at få fortalt ud fra eget individuelle perspektiv. Jeg prøvede at styrke dette ved at spørge dem ind hver især og lægge fokus på, hvad de havde oplevet, følt eller hvordan det påvirkede dem individuelt. Dertil skal det også siges, at begge grupper fortalte, at de stort set kun var på studiet, hvis andre fra gruppen også dukkede op. Derfor var det meget naturligt, at historierne og oplevelserne var delte.

For at sikre mig også at få plads til de mere dybdegående, individuelle fortællinger og perspektiver, valgte jeg også at gøre brug af individuelle interviews (Tanggaard & Brinkmann, 2015). Her lod jeg, på samme måde som i fokusgruppen, samtalen åbne sig gennem indledende spørgsmål, og derefter var det informantens fortællinger og erfaringer, der var i centrum og dannede retning for interviewet. De individuelle interviews gav

mulighed for at få lange, detaljerede beskrivelser af de studerendes oplevelser, tanker og følelser, de har haft i forbindelse med disse.

Under alle interviewene noterede jeg undervejs, hvis der var synlige reaktioner, som ikke ville fremgå af optagelsen, men som jeg så relevant at medtage som en del af empirien.

5.3 GDPR og behandling af empiri

Da jeg skulle håndtere personfølsom data, har jeg været opmærksom på både etiske og sikkerhedsmæssige forhold. Jeg har bedt om skriftligt samtykke til alle interviews. I den forbindelse havde jeg udformet en samtykkeerklæring baseret på AAU's skabelon, hvori det står beskrevet, hvilke data jeg ønsker tilladelse til at behandle, og at jeg opbevarer og behandler det fortroligt (Bilag 3). Desuden stod det beskrevet, at de til enhver tid kunne trække deres samtykke tilbage eller kunne sige undervejs, hvis der var informationer, de ikke ønskede, skulle benyttes i specialet. Dertil bad jeg om samtykke til at optage interviewet og fortalte, at alle udtalelser vil blive pseudonymiseret.

Jeg har transskriberet mine interviews gennem transskriberingsprogrammet 'Transcriber', der udbydes som en del af AAU's software værktøjer. Dette program er udvalgt, da det er egnet til at håndtere sensitive data og beskytter personfølsomme oplysninger. Efter transskribering har jeg gennemlyttet optagelsen og samtidig gennemlæst transskriberingen af hvert interview. Da de rene transskriptioner var enormt rodede og usammenhængende og dertil meget lange, valgte jeg af tidsmæssige årsager ikke at tilrette de fulde transskriberinger, men kun de passager som jeg, igennem min gennemlytning- og læsning, anså for at være interessante og havde analytisk relevans. På den måde blev tilretningen af det empiriske materiale første skridt i den empiriske og analytiske bearbejdning, da jeg allerede her begyndte at udvælge tematikker og udtalelser, som jeg ville bruge i det videre analytiske arbejde.

I mine tilretninger har jeg anført latter eller andre former for reaktioner med **. Ufærdige sætninger er anført med "...". Dertil har jeg i nogle af de anvendte citater foretaget mindre rettelser for forståelighedens skyld. Egne tilføjelser eller oversættelser sættes i [], mens citater, hvori noget er udeladt, eller hvor forskellige passager sættes sammen, er markeret med (...).

5.4 Analysestrategi

Allerede i forberedelsen af mine interviews begyndte mit indledende arbejde med analysestrategien. Her havde jeg på baggrund af mit forarbejde og research udvalgt specifikke tematikker, som jeg var interesseret i at få indblik i. Dette var en form for tentativ kodning af overordnede temaer, som jeg i mit indledende analysearbejde tog udgangspunkt i (Bundgaard & Mogensen, 2018, s.79-81). Samtidig forsøgte jeg også at forholde mig til nye uopdagede tematikker og mønstre (Bundgaard & Mogensen, 2018, s. 82). Jeg startede derfor ud med en åben kodning, hvori jeg forholdt mig nysgerrigt til materialet. Her opstod i tillæg til mine tentative koder også mere empirinære, etnografiske koder såsom *selvvalgte grupper* og *seksualiserede oplevelser* (Bundgaard & Mogensen, 2018, s. 78-79). Herefter har jeg, ud fra de udvalgte og tilrettede empiristykker, foretaget fokuserede kodninger, hvor jeg rettede min opmærksomhed mod forbindelser i empirien og udviklede mere analytiske koder for at skabe forbindelse til mine teoretiske perspektiver. Heraf udspang blandt andet koderne *racialisering*, *kønnet minorisering*, *følelsen af at være out of place*, *følelser af tilhør*, *somatiske normer* og *muligheds/handlingsrum*. Dette har ledt mig til at tilrettelægge min analyse og diskussion efter tre overordnede temaer.

Det første analyseafsnit undersøger oplevelsen af de studerendes egen position og adgang til studiemiljøet. Her udforskes, hvordan deres udseende og adskillelse fra de *somatiske normer* påvirker, hvorvidt man føler sig som én, der hører til, og hvor man orienterer sit tilhørsforhold hen. Dette analyseres i sammenhæng med oplevelsen af universitetets ansvar for at skabe initiativer for fællesskab på linjerne. Dertil analyseres de sociale, kulturelle normer der eksisterer indenfor de gældende studiemiljøer, og hvordan disse påvirker de studerendes position og orientering i rummet, samt de handlingsmuligheder det medfører.

Andet analyseafsnit undersøger oplevelsen af at skille sig ud og ikke at anerkendes som ligeværdig i studiemiljøet. Med udgangspunkt i de kvindelige studerendes oplevelser, behandles undertemaer omhandlende kønnede- og racialiseringprocesser, og hvordan de skaber oplevelser med racistiske, kønnede og seksualiserede kommentarer og krænkelser, forskelsbehandling og overgreb. Oplevelser, som i høj grad påvirker de studerendes handlinger og mulighedsrum, og er afgørende for deres anerkendelse og positionering i studiemiljøet.

Tredje analyseafsnit viderefører temaet om mulighedsrum og tilhørsforhold og diskuterer, hvilke konsekvenser de analyserede oplevelser får for individerne. Dette gøres ved at analysere, hvordan deres oplevelser resulterer i ambivalente følelser, håbløshed og usikkerhed, og påvirker de studerendes navigering i studiemiljøet og deres opfattelse af sig selv og egen plads i studiemiljøet. Dette afsnit inddrager eksisterende litteratur på området, for at kunne diskutere og placere analysens indsigter i en større forskningsmæssig ramme.

6.0 Analyse

6.1 Oplevelser af studiemiljø

At beskrive sit studiemiljø er ikke en simpel opgave, særligt ikke når man går på et universitet som DTU, hvor studieretningsholdene er store, fagene overlapper med andre linjer, og de studerendes studietid og liv derfor ikke er en ensartet oplevelse. Igennem denne analyse vil der præsenteres studerende med forskellige sociale identiteter, som lever hver deres vidt forskellige studieliv, og det vil derfor også blive tydeligt, at de har hver deres forskellige og nuancerede oplevelser af studiemiljøet, og det at være minoriseret studerende på DTU. Et vigtigt element for analysen er at portrættere de forskellige oplevelser, der knyttes til de studerendes forskellige minoriserede kroppe og tydeliggøre, hvad det gør ved deres position og orientering i rummet. Derfor er de kønnede og raciale beskrivelser af informanterne et betydningsfuldt element af analysen for at skabe en forståelse af deres oplevelser i forbindelse med deres sociale identitetsmarkører.

Trods de mange forskelle i informanternes oplevelser, var der et element som gennemgående blev fremhævet af alle mine informanter. Et element der opleves som noget af det mest centrale for oplevelsen af at gå på DTU: fællesskabet, gruppen, vennerne - og mulighederne for at finde dem. Det var ud fra samtaler om fællesskabet, at mange aspekter af studiemiljøet gav sig til kende i interviewene.

6.1.1 Om at høre til og have adgang: “*Min gruppe er ligesom min studie*”

I fokusgruppeinterviewet med de unge, brune mænd Zeyn, Ameir og Deniz er der ingen tvivl om, at studiemiljøet for dem, i høj grad er bundet op på den gruppe, de igennem studietiden selv har skabt. Mændene fortæller om en oplevelse af ikke at blive introduceret til dem, man studerer med, og at man derfor selv skal lægge mange kræfter i at være opsøgende. Det resulterer i, fortæller de, at man derfor holder sig meget til dem, man selv danner gruppe med. For mændene fylder især en følelse af ikke at opleve fællesskab og inklusivitet, som noget der understøttes eller opmuntres fra universitetets side. I stedet føler man sig overladt til sig selv, og der sker derfor hurtigt en adskillelse fra de andre på studiet, som Deniz, en af de unge mænd fortæller:

Deniz: Nu hvor vi kommer tilbage til det med minoriteter. Vi er alle sammen ikke etniske danskere, kan man sige. Udover én person.

*Ameir: Men han er også den mest hvide mand du kan finde. *griner**

Deniz: Jeg vil ikke sige det er et tilfælde, at vi har fundet hinanden. Men jeg tror det er fordi vi læner lidt op ad hinanden. Vi har lidt samme kultur. Det tror jeg også der er meget af på DTU. At folk læner sig op ad de personer, man minder lidt om. Det er måske lidt nederen, man ikke blander sig så meget med de andre. Men igen, der er ikke så meget på DTU, der styrker det.(...) Jeg holder mig rigtig meget til min gruppe. Min gruppe er ligesom mit studie. (...) Jeg tror også, hvis vi ikke kendte hinanden, så tror jeg, jeg ville have det meget sværere ved at komme ind i et fællesskab. Både fordi DTU ikke tilbyder så meget, til at komme ind i studiemiljøet. Og så måske også fordi jeg er i en minoritet. Måske er det lidt sværere at komme ind i det. For måske det er den måde jeg ser ud på. (Fokusgruppeinterview 1)

Her tydeliggøres det, hvordan studiemiljøet for dem centrerer sig om studiegruppen. En gruppe hvori de ligner hinanden både typemæssigt, men også fysisk og kulturelt. Deniz påpeger, at de i gruppen deler positionen som minoriseret “*ikke-etnisk-dansker*”, og at det ikke er tilfældigt, at de har fundet sammen. Ud fra Puwars teori kan det anskues som et udtryk for en oplevelse af at skille sig ud fra den *somatiske norm* om hvidhed og dermed orienterer sig mod andre, der deler denne position og denne bevidsthed (Puar, 2004). I dette

tilfælde er det særligt deres udseendene som ikke-hvid og den kulturelle baggrund, de deler, der påvirker deres opmærksomhed på at skille sig ud, og som har betydning for, at de tilnærmer sig og vælger hinanden til. Deniz udtrykker samtidig, at han oplever, hvad der kan tolkes som en ærgrelse, eller ud fra Ahmeds perspektiv, en skam over ikke at brede sig mere ud og finde sammen med de andre på studiet, som ikke nødvendigvis ligner én selv (Ahmed, 2014, s. 109). En følelse af utilstrækkelighed, der taler ind i en samfunds- og uddannelsesmæssig norm og idealet om, at mangfoldighed, og at blande sig på tværs af køn og race er at foretrække (Vertelyte & Li, 2025). En norm, Deniz ikke føler han eller gruppen lever op til, men samtidig giver han også udtryk for, at det er noget, han forventer, skal lægges op til fra universitetets side. Det mest naturlige for dem er at finde sammen med dem, der minder om én, dem man har noget tilfælles med. Når inkludering i og kendskab til fællesskabet ikke skabes fra universitetets side, finder de det selv, i grupper de relaterer til, og det bliver her de orienterer deres tilhørsforhold. Ahmed argumenterer, at skam ikke nødvendigvis skal ses som en negativ følelse, men som ambivalent og produktiv idet den formes i mødet med nogen eller noget andet, hvis syn på eller opfattelse af én selv har betydning for en (Ahmed, 2014, s. 105). På den måde peger affekten tilbage på individet, og får vedkommende til at reflektere over egen position og orientering mod andre (Ahmed, 2014, s. 107). Det kan anskues som et ønske om reorientering og som en bevidsthed om marginalisering. For Deniz og de andre unge mænd handler det ikke om et behov for at skulle lukke sig om gruppen, tværtimod bliver det en oplevelse af ikke rigtig at kunne blande sig med de andre, særligt fordi de har følelsen af at skille sig ud som minoriseret - at være *out of place* (Puwar, 2004). Orienteringen mod dem, der minder om og ligner, er dermed ikke kun formet af individuelle faktorer, men påvirkes også af det sociale rum, de er i, hvori de ikke har følelsen af at kunne orientere sig mod de andre. Det afspejler dermed en begrænsning af deres handlings- og mulighedsrum: de ønsker at kunne indgå i et bredere fællesskab, men uden at skulle miste det fællesskab hvori de deler den minoriserede position, der for dem føles trygt og meningsfuldt, men oplever det ikke som en mulighed inden for deres rækkevidde.

I det individuelle interview med Sofie, en hvid, ung kvinde, fortæller hun en lignende oplevelse af at finde sammen med og orienterer sig mod dem, der ligner hende. Hun fortæller, hvordan de på hendes tidligere linje adskillige gange blev placeret i nye grupper med folk fra studiet, og hvordan det havde en positiv effekt specielt for de få kvinder, der gik på linjen:

Sofie: Ja, jeg tror det er lidt, at man lige fik sat ansigter på. Og det var også den der, når man ikke er så mange. Når man er sådan. Jeg ved det er lidt voldsomt at sige minoritet... men det var vi jo på en eller anden måde. Altså var det bare nemmere ligesom at sige. Okay, vi er ligesom ens på en eller anden måde. Vi har noget meget naturligt tilfælles. Selvom det egentlig ikke er særlig meget andet end vores køn og vores studieretning. Men så kunne man ligesom lave lidt sociale ting der. Øhm. Og bonde lidt over det. (Individuelt interview 1)

Ligesom for de brune mænd, oplever Sofie også, hvordan dét at være en del af en minoriseret gruppe, at skille sig ud fra den kønnede majoritet, kan skabe et naturligt fællesskab. I modsætning til mændene, har det for Sofie dog været universitetets initiativer til at ryste dem sammen og skabe grobund for sociale arrangementer, der har gjort et indtryk. Hun fremhæver flere initiativer, hvor der bliver sat fokus på at skabe sammenhold blandt kvinderne på uddannelsen:

Sofie: Så der bliver arrangeret pigemiddag (...) Men også andre firmaer, der inviterer dem ud til et oplæg, og så til mad bagefter (...)

Interviewer: Så det er kun pigerne, der bliver inviteret med til det?

Sofie: Ja. Ja, det er udelukkende piger, der så er fra det studieråd af, ikke. Og det er jo bare mega fedt, at man sådan gør noget for de piger, der så er der, ikke? For at det bliver mere eftertragtet for dem. (Individuelt interview 1)

For Sofie er initiativerne ikke kun med til at skabe kendskab til og sammenhold med de andre kvinder, det er også med til at gøre studiet mere eftertragtet, både for de kvinder der går uddannelsen og for fremtidige studerende. Det understreger for hende, at hun er velkommen og ikke skal føle sig, med Puwars ord, som en *space invader* (Puar, 2004):

Sofie: Og også det der med, at selvfølgelig så fremhæver det jo sådan, at der ikke er så mange kvinder, men understreger jo så samtidig også, at det burde jo ikke være, at der er så lidt, fordi at man kan lige så meget, og nogle gange kan man endda mere (...) Så det er egentlig meget fedt lige at få at vide, at det ikke bliver set let på, at man er her som pige. Det synes de er virkelig fedt. (Individuelt interview 1)

Selvom hun er opmærksom på, at hun er en del af en minoriseret gruppe på DTU, er det ikke det, der fylder for hende. Det er derimod en følelse af opbakning, anerkendelse og af at blive opfattet som ligeværdig. En følelse, der har været gennemgående i Sofies studieliv både fagligt fra universitetets side, men også i de grupper hun har fundet sammen med, som hun fortæller, har bestået af “*vidt forskellige mennesker*”, og som gør, at hun føler sig tilpas og hører til i det større fællesskab i studiemiljøet. Hun har følelsen af at anerkendes både som kvinde i STEM, og som medstuderende: “*Så det har givet mig, hvad man måske ville... Ja, det gjorde, at jeg følte, at jeg hørte til herude, at jeg havde dem, man kunne læne sig op af.*” (Individuelt interview 1). For Sofie, bliver hendes adskillelse fra normen ikke noget, der får en negativ indflydelse på hendes handlingsrum. Hun positioneres ikke, som en der ikke har ret til at være i eller accepteres i rummet.

Flere sociale faktorer kan ifølge Puwar’s teori være med til at påvirke denne oplevelse. Først og fremmest kan det ses i Sofies udtalelser, hvordan hun oplever at mødes med anerkendelse fra sit studie, og af at de taler for hendes kønnede position. Dette kan analyseres, som hvad Puwar argumenterer, er et af de vigtigste elementer, når det kommer til at accepteres som en *insider*: at møde, hvad hun kalder *sponsor* og *fortalere* [egen oversættelse]:

“*In order to rise in hierarchies, everyone needs advocates to vouch for the fact that they are a trusted and respected pair of hands. Those who don’t fit the traditional somatic norm in the higher echelons of the public realm, that is, women and racialised minorities, most especially need advocates.*” (Puwar, 2004, s. 121).

Sofie mærker altså, hvordan hun både socialt og institutionelt bliver modtaget med anerkendelse og ligeværdighed og en opmærksomhed på at gøre plads til hende som kvinde i et ellers mere mandsdomineret studiemiljø. Dertil ligger der også noget interessant i det, Sofie *ikke* nævner: hendes hudfarve og etniske tilhør. Hvor det for mændene var en stor del af at føle sig anderledes, indgår Sofie på dette område som en del af den *somatiske norm* om hvidhed (Puwar, 2004). Grundet hendes overlappende, intersektionelle identitetsmarkører, læses hun på bestemte måder, der kan give hende en grad af, hvad Puwar inspireret af Bourdieu kalder *ontological complicity*: en grad af naturligt tilhør til det sociale rum baseret på sociale identitetsmarkører og habitus, der gør, at hun anerkendes som en *familiar stranger*:

én der skønt sin kropslige adskillelse fra normen alligevel besidder nok ligheder med felten til, at kunne anses som familiær (Puwar, 2004, s. 126-129). Puwar forklarer, hvordan nogle overlappende identitetsmarkører såsom klasse, køn og race også kan kompensere for eller til en vis grad udviske hinanden (Puwar, 2004, s. 127). Selvom Sofies situerethed som kvinde kan sætte hende i en mere sårbar position, kan hendes hvide, raciale baggrund være med til at give hende en højere grad af naturligt tilhør og aligne hende mere med de normer, der anerkendes. På den måde kan hun opleve privilegier, som andre, der i højere grad eller på andre måder adskiller sig fra normen, ikke vil opleve. Privilegier, der gør, at hun fremfor at opleve sit tilhørsforhold begrænset til dem, der ligner hende, i stedet accepteres som én, der hører til og kan orientere sit tilhørsforhold mod studiet som helhed.

Som analyseret i ovenstående påvirkes oplevelsen af studiemiljøet og ens udstrækning i det blandt andet af, hvordan man oplever at træde ind i og føle sig velkommen i det. For Sofie er oplevelsen præget af en følelse af anerkendelse og tryghed både fra universitetet og hendes medstuderendes side - en følelse der orienterer hende mod studiet som et sted, hun hører til og har en plads. Modsat kan en følelse af at skille sig ud og blive overladt til sig selv, som det ses blandt de brune mænd, have betydning for deres udstrækning og mulighedsrum på studiet. Her flyttes orienteringen væk fra studiet som et sted, der skaber anerkendelse og tryghed, og i stedet bliver gruppen, det selvskabte studiemiljø, det eneste, man orientere sit tilhør imod. Det fysiske rum, man befinder sig i, er ikke et rum, man nødvendigvis føler, at man har den ubestridte ret til at være i. Denne følelse vil udfoldes i de følgende afsnit. Det er nemlig ikke kun universitetet som institutionel faktor, der er med til at påvirke denne følelse. Også det sociale rum og den kultur, der opretholdes inden for dette, har indflydelse på, hvordan de studerende oplever studiemiljøet og deres egen position og anerkendelse i det.

6.1.2 Om at passe ind eller tilpasse sig: *“Man skal lære at blive lidt en dreng-pige”*

I løbet af mine interviews blev det tydeligt, at mine informanter alle fortæller om oplevelsen af implicite kriterier, for at blive anerkendt i deres studiemiljø. Kriterierne varierer alt efter hvem jeg snakker med, og også alt efter hvilken studieretning der er tale om. Dog ser jeg en gennemgående lighed, særligt i mine kvindelige informanters udtalelser, når det handler om

studieretninger, hvor kvinder er i stort undertal. Dette perspektiv afspejles ikke hos mine mandlige, brune informanter, hvilket også fortæller, hvordan de, skønt deres raciale adskillelse, stadig indgår som en del af den kønnede majoritet, hvilket kan medføre elementer af naturligt tilhør og privilegier på områder, som mange af de kvindelige studerende, ikke oplever.

Jeg interviewer Emma, en ung, hvid, kvindelig studerende, som fortæller, hvordan kønsfordelingen i høj grad har påvirket hendes oplevelser på studiet. Hun fortæller om forskellen mellem de oplevelser hun har haft af at gå på anvendt kemi, en studieretning hvor kvinder udgør 56% af de studerende og med at have tilknytning til diplomingeniøruddannelsen i maskinteknik, hvor hun fortæller, der kun går omkring 1 kvindelig studerende på hvert hold:

Emma: Øhm, jeg synes personligt, at på de her linjer, hvor der er flere piger, at drengene er lidt mere modne. Og det er en generalisering, det ved jeg godt. Det er ikke alle drengene, jeg har heller på mine linjer, jeg synes, der er modne. Men sådan, i forhold til hvis du snakker med folk, der går på software og folk, der går på maskin[teknik] for eksempel. (...) Jeg synes mere, at man oplever det der sådan noget rigtig mandehørm og sådan noget. At man mere oplever det på de linjer, end man for eksempel ville gøre på min. I hvert fald i sådan offentlighed. (...) Og det bliver rigtig hurtigt sådan noget, du ved, boys night. Altså man skal lære at blive lidt en drenge-pige for at... for at kunne hænge ud med dem. Til en vis grad i hvert fald. Altså sådan blive lidt mindre offensive over ting. Og hvis du bliver offensive, så i hvert fald være skarp nok til ligesom at sige, at de skal holde deres kæft. (Individuelt interview 2)

For Emma opleves der en stor kontrast i de to forskellige studiemiljøer. Hvor hun på kemi ikke føler at hun behøver at være opmærksom på at være en kvinde, og ikke føler hun skiller sig ud, er miljøet på maskinteknik en stærk modsætning. Her er hun som regel opmærksom på, at hun er en af de eneste kvinder, hun er opmærksom på, hvordan hun ser ud, og hvordan hun reagerer. Emma's oplevelse afspejler en hypermaskulin³-præget kultur, hun beskriver

³ Udøvelsen af overdrevne træk der opfattes som stereotypisk maskuline: fysisk styrke, aggression, seksualitet og dominans (*Den Danske Ordbog, uå*)

som “boys night” og “mandehørm”, hvor det at blive associeret med femininitet ikke accepteres som noget der passer ind. I stedet skal man “lære at blive lidt en drenge-pige” og enten kunne slå hårdt ned og sige fra overfor den opførsel, der eksisterer, eller ikke lade sig påvirke af den. En kultur, fortæller Emma, hvor det er okay at tale ned til og joke med kvinder. Hun fortæller om nogle af de oplevelser hun har haft:

Jamen, voldtægtsjokes, sådan ting om kvinder, altså sådan hvordan de ser ud og sådan nogle ting. Der er også nogle ting, jeg ikke selv hører, men som jeg så får at vide af mine venner, der er drenge, der har hørt det, fordi der er også blevet sagt ting om mig. Men det er oftest voldtægtsjokes af de ting, i hvert fald dem, jeg hører tit, fordi dem vil jeg sådan generelt sige, at de føler sig meget, nogle drenge i hvert fald godt kan føle sig meget komfortable med at sige bare sådan i offentlighed. Ja, det er ikke sådan super fedt. (Individuelt interview 2)

Lignende oplevelse går igen hos min anden fokusgruppe med de unge, brune kvinder Leila, Lea og Zara. De fortæller, at de på deres studieretning i softwareteknologi på diplomuddannelsen oplever en meget ensartet type studerende, som de ikke føler, de matcher med. Jeg spørger ind til, hvilken type det er, og hvad det er for en opfattelse, de har af dem, hvortil de hurtigt svarer:

Leila: Sexistiske.

Zara: Ja, meget sexistiske.

Lea: Ja, wow.

Zara: Altså det er helt vildt, hvor meget de sådan undervurderer os, bare fordi vi er piger. (...) Så nogle gange, så føler jeg også, at jeg oplever rigtig meget, at de mansplainer noget til mig. Hvor jeg bare sådan, jeg ved godt det der, du behøver ikke forklare mig det på den måde, som om jeg er en dum person eller noget.

Leila: Ja, det er faktisk rigtigt. De kommer også med sexistiske kommentarer, straight up og sådan noget.

Zara: Ja.

Leila: Men de siger, det er en joke.

Zara: Ja, alting er en joke for dem, og man er bare sådan, men du mener jo alt, hvad du siger, så det er sådan...

(fokusgruppe interview 2)

Både for kvinderne i fokusgruppen og for Emma, opleves der en tydelig afvisning af deres position som kvinde, særligt fordi de automatisk, via deres krop, forbindes med feminitet, der seksualiseres og nedgøres gennem nedladende kommentarer og sexistiske jokes. Adfærd der normaliseres og opretholdes i deres studiemiljø, og som gør, at de føler sig undervurderet, objektiviseret og gjort grin med. Ud fra Ahmeds teori, kan det analyseres, hvordan nedgørelsen af feminitet inden for de sociale rum, resulterer i, at de hypermaskuline og sexistiske træk og egenskaber bliver anset for at være de "rigtige" - dem der får lov at fylde og anerkendes (Ahmed, 2010). På den måde bliver udøvelsen af hypermaskulinitet, den udøvelse, der accepteres som den sjove, den der opretholder den gode stemning, den der anerkendes socialt. Disse egenskaber og udøvelser knyttes til bestemte kroppe, enten til manden eller "*drenge-pigen*", der accepteres som nogle der følger normerne, passer ind og orienterer sig den rigtige vej, hvorimod dem, som ikke tilpasser sig disse normer, er fejlrettede. På den måde kan (hyper)maskulinitet ses som et *happy object*, hvorigennem kvinderne seksualiseres og positioneres som nogle, der bliver underordnet mændene (Ahmed, 2010; Ahmed, 2014, s. 3). Som Emma siger, skal man lære at blive en drenge-pige hvis man vil passe ind. Man skal nedtone eller omskrive elementer af feminitet, hvis man ifølge Ahmed skal orienterer sig i den "rigtige" eller den "lige" retning, fordi feminitet automatisk tilskrives deres kvindekroppe i det sociale rum (Ahmed, 2010, s. 9). At "blive" en drenge-pige, kan på den måde ses som en strategisk affektiv tilpasning, i et forsøg på at justere sin orientering, at tilpasse sig de normative kriterier eller forventninger i studiemiljøet og undgå diskrimination og marginalisering. Ved at orientere sig væk fra feminitet og mod det mere maskuline, påvirkes altså også, hvordan kvinderne opfattes og anerkendes i det sociale rum, og dermed også, hvad der bliver muligt for dem (Ahmed, 2006, s. 28).

Sofie beskriver på samme måde, denne norm om at skulle afvise den "pigede" eller feminine stereotyp, hvis man vil passe ind på hendes studieretning i softwareteknologi på civiluddannelsen:

*Interviewer: Kan du se, hvad der skulle til for, at man føler, at man...bryder normen?
Hvad der ikke ville passe ind?*

Sofie: (...) Det kommer meget an på studieretningerne. Fordi at jeg tror, at sådan en...Stereotyp sådan pige-pige. Måske ville falde lidt igennem på software. Fordi at der...Altså det er jo også bare ofte, at folk, der læser software, er jo nogen, der også er sådan lidt computer-nørder. Og synes, at sådan noget er fedt. (Individuelt interview 1)

For Sofie handler det på hendes linje ikke i samme grad om at være hypermaskulin, men nærmere om ikke at være for feminin. Her skal man stemme overens med de normer, der gør sig gældende i hendes studiemiljø, som af Sofie beskrives som mere “drenge” interesser. En norm hun selv har oplevelsen af, at stemme naturligt overens med:

Sofie: Jeg tror ét er at jeg er sådan måske lidt hvad man, på en lidt uelegant måde vil sige er en drenge-pige. Øhm. At jeg har meget sådan de samme interesser som, som drenge. Og jeg valgte faktisk HTX dengang fordi jeg tænkte: årh, der er en hel masse drenge, og så behøver man ikke alt det der tøse fnidder. (Individuelt interview 1)

Sofie beskriver, hvordan hun identificerer sig selv som en “drenge-pige” ved at dele mange af de interesser, hun forbinder med drenge. Interesser, som anses for at være de “rigtige” eller de der dominerer på hendes retning. Hun orienterer sig på den måde også mod den accepterede udøvelse af sit køn, ved at fremhæve de aspekter ved sin identitet, der på hendes studieretning anerkendes og tilskrives det drenge eller maskuline og afvise det mere feminine “tøse-fnidder”. På den måde bliver hun i højere grad accepteret som én, der passer ind i studiemiljøet, som en *familiar stranger* og kan i højere grad anerkendes som én, der hører til (Puwar, 2004, s. 128). Denne udøvelse af sin kønnede identitet, fortæller Puwar, er en taktisk strategi, når man som *space invader*, særligt som kvinde, skal tilpasse sig et miljø, hvori maskuline kvaliteter, fremstår som den hegemoniske norm: “*There is thus a tacit collective agreement to perform discrete genders. A ‘ladylike feminine’ image plays a central role in the struggle to be seen as an acceptable form of ‘woman’ in a male outfit in a male space.*” (Puwar, 2004, s. 97). Det kan altså både forstås som en strategisk måde at indordne sig efter de sociale normer, og samtidig som en udøvelse, der er med til at opretholde selvsamme normer.

Graden af anerkendelse i det sociale rum handler dermed ikke udelukkende om, hvordan man ser ud, men også hvordan man udøver sin sociale, i dette tilfælde kønnede identitet, og hvilke egenskaber, kvaliteter eller interesser, man lader sig orientere af og mod. For Sofie sker denne udøvelse meget naturligt. Hun ser allerede sig selv som én, der er alignet med disse normer, og anerkendes også som én, der hører til. Hun beskriver et miljø, hvori hun ikke har oplevelsen af, at skulle ændre på sig selv for at accepteres, men kan være den hun er, uden at være opmærksom på sin egen fremtoning og position. Men for både Emmas tilknytning til maskinteknik og kvinderne i fokusgruppen er oplevelsen ikke helt den samme. Det er ikke en naturlig accept de møder, men derimod en oplevelse af at skulle ændre på sig selv for at passe ind, eller af slet ikke at ønske at skulle tilpasse sig den kultur, der dominerer. Netop dette vil udforskes i følgende analyseafsnit.

6.1.3 Delkonklusion

Ovenstående analyseafsnit har belyst, hvordan de forskellige studerende oplever at have mulighed for at blive en del af studiemiljøet, at have plads og blive anerkendt og accepteret som nogle, der passer ind. Jeg har ud fra Puwars teori fremanalyseret, hvordan deres minoriserede position kan have indflydelse på, at de i forskellig grad oplever sig selv som *space invaders*, som nogle der skiller sig ud, og hvordan denne oplevelse kan resultere i forskellige følelser af tilhør til studiet. Hvor de brune mænds oplevelse er præget af en følelse af, at af universitetet overlader dem til sig selv, og ikke understøtter en følelse af tilhør til det større fællesskab, er den for Sofie som hvid kvinde, præget af en oplevelse af accept og ligeværd, både fra universitetet og hendes medstuderende. På den måde bliver hendes tilhørsforhold orienteret mod studiet som helhed, mens det for mændene afgrænses til en orientering mod studiegruppen; dem, der ligner én og deler den sammen minoriserede position. Dertil har jeg analyseret, hvordan overlappende, sociale identitetsmarkører kan være med til at påvirke, i hvor høj grad individet aflæses som en, der lever op til de *somatiske normer*, og som derfor i højere grad anerkendes som én der passer ind. Her har blandt andet hudfarve betydning for om man aflæses som en *familiar stranger*, men også måden, hvorpå man udfører sit køn i overensstemmelse med gældende sociale normer om maskulinitet, kan påvirke følelsen af at passe ind og anerkendes som en *insider*. Jeg har analyseret hvordan (hyper)maskulinitet og dermed også afvisningen af eller nedtoning af femininitet kan anses for at være et *happy object*, som man helst skal orientere sin udøvelse af køn imod, for at

“vende den rigtige vej”, og anerkendes i studiemiljøet. Hertil ser jeg det relevant at undersøge, hvilke oplevelser der gør sig gældende for de minoriserede studerende, der ikke oplever at kunne eller ikke ønsker at efterleve disse normer.

6.2 At skille sig ud

Hvad sker der, hvis man som en *space invader* ikke formår at efterleve eller ikke ønsker at tilpasse sig de somatiske normer, der eksisterer i studiemiljøet? Hvilke oplevelser bliver en del af deres studietid, når ikke det er en følelse af at passe ind, at accepteres og anerkendes der er formende for deres studietid? Én ting er den oplevelse man kan have af at træde ind i et rum, hvor man føler, man skiller sig ud. En anden ting er, når den følelse bliver bekræftet eller underbygget socialt og verbalt. Dette afsnit vil belyse nogle af de oplevelser, der har fyldt i særligt mine kvindelige informanternes studieliv, og som har været med til at underbygge en følelse af andetgørelse, af ubehag, diskrimination og marginalisering.

6.2.1 Om uønsket seksuel og kønnet opmærksomhed: “*Han spurgte mig om jeg var våd og sådan noget*”

I løbet af mine interviews bliver det klart at følelsen af ikke at blive anerkendt og at blive set anderledes til, ikke blot er en indre følelse af at skille sig ud fra mængden. Blandt størstedelen af mine kvindelige informanter manifesterer det sig også som meget konkrete oplevelser af at blive italesat, positioneret og behandlet som en kvinde - som en mindreværdig *space invader* - ikke som en respekteret medstuderende.

Både på studiet og gennem studierelaterede aktiviteter og fester, kommer disse oplevelser til udtryk. I min fokusgruppe med de brune kvinder fortæller Lea, Zara og Leila om oplevelser de har haft i forbindelse med studiet. Én af disse sker, mens de læser op til eksamen på Ballerup Campus. Her møder de en gruppe mænd fra deres studie, hvoraf den ene viser sig at være særlig påtrængende. Foruden at forstyrre deres eksamenslæsning adskillige gange for at “*mansplaine*” koncepter de ikke har bedt om at få forklaret, til en sådan grad at kvinderne synes det blev generende, fortæller de om kommentarer fra manden, der ikke kun følte ude af kontekst, men ubehagelige:

Lea: Så Zara, hun har så skåret noget frugt. Og tager med til os, som vi kunne snakke på, mens vi læste op. In the trenches. Og så begynder han at være sådan, at du er sådan... Det er virkelig moderligt. Og du bliver en virkelig god mor, fordi du har skåret de der æbler.

Zara: Virkelig uncomfortable. Jeg ved ikke, hvordan jeg skal reagere til det her. Jeg gider ikke sige tak. Det er jo mærkeligt.

*Alle: *Griner**

Zara: Tak, jeg er moderlig. Jeg vidste ikke, hvordan jeg skulle håndtere det. Jeg var meget uncomfortable. Jeg synes, det var mega ubehageligt. (Fokusgruppeinterview 2)

Selvom kommentaren måske kan synes ufarlig, eller måske endda kan forestilles at gives som et (baghåndet) kompliment, opleves det ikke bare forvirrende, men ukomfortabelt. Den opleves som en kommentar, der uden grund skal påpege Zaras kønnede identitet som koblet til moderfiguren. En kobling, der opleves som en reducere af hendes position, og skal tydeliggøre hendes køn, og den rolle hun anses for at have, selvom de befinder sig i en studierelateret STEM kontekst. Kommentaren får denne effekt i denne kontekst, fordi den så tydeligt bliver sagt, fordi hun er en kvinde. Lignende kommentar, kan man formode, var ikke blevet givet, hvis en af hans mandlige medstuderende havde skåret æblet. Dertil skal det samtidigt påpeges, at også Zaras udseende, at hun bærer tørklæde og hendes mørke hudfarve ligeledes spiller ind i måden, hun aflæses af andre, hvorfor denne kommentar ikke nødvendigvis skal reduceres til en kommentar baseret på kønnet identitet. Racialiseringsprocesser kan ligeledes spille ind i den sociale proces, der opstår, når den mandlige studerende mener, at det vil være passende at kommentere på Zaras moderlige rolle.

Lignende oplevelser med uønsket kønnet og racial opmærksomhed ses i Leilas udtalelse om en anden ubehagelig hændelse med en mand fra studiet:

Leila: Jeg skulle tage sådan en bus på vej til studiet første semester. Og så var han i samme bus, uheldigvis. Så blev vi nødt lidt til at følges, du ved, mod studiet. Og han sagde jo alle mulige outrageous ting. Han var sådan, du ved, har du en kæreste? Og det havde jeg så ikke på daværende tidspunkt. Så jeg var sådan, nej. ”Du har sikkert et spindelvæv nede i din...”

Lea: Han sagde, så sidder du sikkert der og er mega våd og sådan noget.

Leila: Ja, det var så klamt. Han spurgte mig om jeg var våd og sådan noget. Det var insane. Jeg frøs også, fordi jeg ved ikke, hvordan jeg skal håndtere de situationer. Det er super ubehageligt.

*Lea: Det er så klamt.
(...)*

*Leila: Men jeg har også selv oplevet...Jeg har også været i studiegruppe med samme personer før, som jeg desværre endte i studiegruppe med igen. Hvor de kommer med meget racistiske kommentarer. De var også bare sådan... *laver stemmen om* "Åhø Mustache, det har mange..." *Peger på sin overlæbe*
(Fokusgruppeinterview 2)*

Leila fortæller om flere oplevelser med nedgørende, seksuelle og racistiske kommentarer om hendes krop og udseende som kvinde med mellemøstlig baggrund. Både Zara og Leila, aflæses i denne kontekst ud fra flere overlappende minoriserede identitetskategorier. Dette gør, at de former for behandling og diskriminering de oplever, er enormt komplekse, og ikke kan adskilles i kønnede og raciale minoriseringsprocesser, men i stedet skal anerkendes som sammenvævede former for marginalisering af kvindernes identitet og position i rummet (Crenshaw, 1989). Puwar forklarer, hvordan kvinder i mandsdominerede sfærer ofte oplever, at andre har en øget opmærksomhed på deres kroppe som noget, der er offentligt tilgængeligt og kan kommenteres på (Puwar, 2004, s. 89). For Zara og Leila kommer dette altså ikke kun til udtryk via stereotypiserede forestillinger og fordomme om deres køn, men også deres udseende og hudfarve. Denne pointering og italesættelse af kvindens krop, fortæller Puwar, er ofte med til at nedgøre kvindens position i rummet (Puwar, 2004, s. 89). Ved at reducere kvinden til sit køn, sin seksualitet eller nærmere sin kønnede krop, bruges denne strategi både eksplicit og implicit til at fratage hende autoritet og stemme i det rum, hun opfattes som en *space invader* i (Puwar, 2004, s. 87).

Emma oplever ligeledes, både i sin tilknytning til maskinteknik, men også i mere uformelle kontekster til studiefester, hvordan der uopfordret bliver kommenteret på hendes krop. Men

for Emma, og desværre også for andre kvindelige studerende, stopper denne opmærksomhed på deres kroppe ikke ved subtile oplevelser, kommentarer og blikke. I voldsomme tilfælde er det oplevelser med seksuelle krænkelser og overgreb, der bliver en del af deres studieliv. Alle mine kvindelige informanter, påpeger i løbet af deres interviews, at de har hørt om eller kender kvinder, der har været udsat for sexisme, seksuelle overgreb eller voldtægt som studerende på DTU. Én af disse er Emma, der fortæller om sine oplevelser med seksualiseringens ekstreme konsekvenser:

Emma: Der var én... Der var én fyr, der sådan fulgte efter mig i sådan 5 år eller sådan noget. Øhm...Ja. Altså sådan... Ja. Som har begået overgreb på mig... 2 gange. Mens jeg har været herude.

Interviewer: Er han blevet straffet for det?

*Emma: Øhm... Nej. Han blev færdig. Øhm... Ja. Og han var én der var... Han var også ret aktiv herude. Og var meget vellidt.
(Individuelt interview 2)*

Emma fortæller om hændelsen, hvor hun efter en fest på studiet, havde drukket sig meget fuld og var faldet om i en kollegiegård. Her var der en mandlig ven, der hjalp hende op på hans værelse, gav hende vand og spurgte om hun var okay med at sove i hans seng med ham, hvilket hun var, da hun kendte ham:

Og sådan noget af det allersidste, jeg husker, inden jeg falder i søvn, det er, at hans ven, fordi de er bedste venner, de to. Øhm...Sådan... Siger, at han også skal ligge i sengen. Og det vidste jeg godt, at han skulle. Altså sådan... Det var en ret stor seng. Og så ligger han så lige imellem os. Og så falder jeg i søvn. Og så vågner jeg så til, at han... Jeg har tøj på. Men det er sommer, så jeg har kun sådan meget tynde shorts og en... Og en ret lille trøje på. Så vågner jeg så til, at han ligger i... Ham...Fyren der, ligger i ske med mig. Han har taget sine bukser af. Øhm... Og han har hånden op inde under min BH. Og sådan, mens jeg ligger der, så prøver han så at få hånden ned i mine bukser. Men mit bælte er for stramt, så han kan ikke. Men sådan, jeg er vågen i løbet af det hele. Øhm...Og så rejser jeg mig så op og finder ud af, at vi er de eneste, der er i lokalet. Øhm... Og så løber jeg bare. (Individuelt interview 2)

Som Emmas voldsomme oplevelse fremviser, får seksualisering af kvinders kroppe konsekvenser på mange planer. Både som konstante, underliggende, nedgørende normer i studiemiljøet, som grænseoverskridende kommentarer og chikanering, og i værste tilfælde kan det udmunde i frihedsfrarøvelse og overgreb af kvindernes egen krop.

Som det ses af de ovenstående udtalelser, tegner der sig et billede af et studiemiljø, hvori en stor del af mine kvindelige informanter oplever at blive gjort til genstand for uønsket, racial, seksuel og kønnet opmærksomhed. De oplever at blive tilgået, talt til og behandlet på måder de ikke ønsker, og tit at blive gjort opmærksom på, at man er en kvinde i rummet, at man ikke anses som respekteret, ligeværdig studerende. En kvinde man må kommentere på, røre ved og chikanere. Ud fra Ahmeds teori, kan det analyseres, hvordan bestemte affekter og associationer som begær, underlegenhed og svaghed kobles til kvindernes kroppe og påvirker hvordan disse kroppe tilnærmes og behandles af andre (Ahmed, 2014, s. 11). Kvinder, specielt kvinder i studiemiljøer, hvor kulturen præges af førnævnte normer om hypermaskulinitet, og kvinder som dertil ikke anses for at leve op til de *somatiske normer*, bliver *sticky objects*, hvortil associationer om køn, sex og seksualitet knyttes til deres kroppe (Ahmed, 2014, s. 11). Disse associationer og affekter er ikke kun et resultat af øjeblikkelige reaktioner hos de mænd, der tilnærmer sig kvinderne. Det er også et resultat af historiske, kønshegemoniske normer om kvinders kroppe, om hvor de hører til (og ikke hører til), og hvordan man må tilgå dem. At kvindekroppen dertil ikke i alle STEM-kontekster opfattes som en krop, der naturligt, historisk hører til og har sin plads, påvirker også, hvordan den læses og behandles af andre, og medvirker til, at kvinderne må kæmpe hårdt for ikke at blive aflæst som svage og seksuelle, kønnede kroppe (Puwar, 2004, s. 96-97). Kvinderne bliver altså et *sticky object* i mødet med studiemiljøet, de historiske normer og mændenes aflæsning af dem, og på den måde formes deres overflade, deres kroppe og måden de af andre associeres og tilnærmes på (Ahmed, 2014, s. 11).

Det er ikke kun kvindernes overflade og hvordan de tilgås, der påvirkes. Også kvinderne selv, deres handlinger og orienteringer, bliver mærket af disse affektive oplevelser. Emma fortæller, hvordan hun efter ovenstående og lignende oplevelser ændrede sin opfattelse af mænd, og hvordan hun konstant skal være påpasselig og opmærksom på sine omgivelser, og de situationer hun placerer sig i:

Emma: Jeg var også rigtig bange for at blive set på på en seksuel måde.(...) Jeg var bange for at tale med folk, jeg ikke kendte. Og især drenge. (...)Altså, der kunne jeg ikke lide at være alene med drenge. (...)Hvis der var flere drenge, og du ved... Vi var sådan i et lyst og åbent sted, så var det lidt noget andet. Men sådan... At være alene med én dreng. Det gjorde mig ukomfortabel. Og sådan... Jeg blev også meget opmærksom på, når folk løj over for mig. (...) Jeg var meget opmærksom. Jeg er stadig opmærksom til en vis grad. Jeg falder ikke i søvn i nærheden af en dreng for eksempel. Øhm... Medmindre... At jeg har haft sex med dem. Jeg er ikke fuld alene med drenge. Altså sådan... Eller...I hvert fald ikke med én dreng. Medmindre at det er nogen jeg kender utrolig, utrolig godt. (Individuelt interview 2)

Emma fortæller om en følelse af frygt og ubehag og konstant opmærksomhed, der styrer hendes orientering i verden og i bestemte situationer. Om en frygt for at være alene med mænd, hun ikke kender, for deres seksualiserende blikke og for at komme for tæt på. Denne frygt i hendes aflæsning af mændene, bliver en affekt, der bevæger sig og ændrer Emmas relation og reaktion til (fremmede) mænd (Ahmed, 2014, s. 8). Ahmed forklarer, hvordan følelser er relationelle og (re)orienterer os mod eller væk fra bestemte objekter. I Emmas tilfælde kan det analyseres, hvordan hendes følelser af frygt, som resultat af tidligere, voldsomme oplevelser med mænd og det indtryk de har efterladt hos hende, bliver styrende for hendes handlinger i nutiden, og for måden hun oplever at kunne nærme sig andre (Ahmed, 2014, s. 8). Frygten Emma føler, bliver en affekt, der påvirker hendes handlingsrum, i en sådan grad, at hun altid skal overveje sine handlinger og sin placering i bestemte situationer og i visse tilfælde undgå dem (Ahmed, 2014, s. 69-70). At det er Emmas adfærd, der må tilpasse sig frygten, tyder også på et socialt rum, hvori offeret, her kvinden, bliver den, der skal tilpasse sig og indskrænke sit handlingsrum. Et rum præget af en kønnet magt og ulighed, og hvor frygt og usikkerhed manifesterer sig som resultat af strukturelle problemer (Ahmed, 2014, s. 70).

Oplevelser med marginalisering, nedgørelse og indskrænkelse af handlingsrum gælder ikke udelukkende seksuel opmærksomhed. Også akademisk og faglig anerkendelse og opmærksomhed formes af disse kønnede og racialiserede minoriseringsprocesser, som det vil fremgå af følgende afsnit.

6.2.2 Om forskelsbehandling: “I hører jo ikke til her”

I interviewene med mine kvindelige informanter, bliver jeg opmærksom på en tendens, jeg ikke oplever hos mændene i fokusgruppen: en oplevelse af i nogle tilfælde, at blive forskelsbehandlet, talt ned til eller være opmærksom på sin position i undervisningssammenhænge. At have en følelse af, hurtigt at kunne træde forkert og skulle gøre meget mere end sine medstuderende for at blive anerkendt.

I interviewet med den hvide, kvindelige studerende Sofie, tydeliggør hun, at hun gennemgående har oplevelsen af at være ligestillet med sine mandlige medstuderende og har aldrig oplevet at blive forskelsbehandlet af sine undervisere. Alligevel bliver hun under interviewet opmærksom på, en tendens hun har oplevet i grupper, hvor hun har været den eneste kvinde:

Sofie: Altså måske har der nogle gange været lidt det der med nogle drenge igen, det der med, at man blev kastet lidt i de der grupper, ikke? At det har været sådan lidt, ej, kan du ikke lige se på layout, eller kan du ikke lige læse igennem, eller et eller andet, når man har skulle lave en rapport. (...) . På et eller andet tidspunkt, så går det op for de drenge, der er på det studie, jeg har gået på, at jamen, det er ikke sådan en stereotyp, at fordi man er en pige, at så er det nødvendigvis, at det er at læse tingene igennem, der er ens stærke side. Eller det der med at læse korrektur og få det til at se pænt ud. Men at det kan virkelig være, at man sidder og nørder med et eller andet. (individuelt interview 1)

Sofie fortæller om at opleve en stereotypiseret fordom om, at hun qua sit køn, er bedst til alt, der har med formalia at gøre, og at hun derfor tit bliver sat i rollen som den, der ikke bliver involveret i den praktiske udførelse, i kodningen og det hun faktisk synes er spændende. Hun forklarer dog også, at denne fordom udviskes, så snart hun viser, hvad hun kan og frasiger sig denne rolle. Puwar italesætter netop denne problematik, som mange kvinder i mandsdominerede felter vil møde. En skepsis om hvorvidt man kan gøre arbejdet lige så godt som en mand. En opfattelse der eksisterer, fordi manden har den naturlige plads i feltet, og kvinden jo er ny; hun er en *space invader* på ukendt grund, der skal bevise sit værd (Puwar, 2004, s. 91). Dog har Sofie muligheden for at ændre på denne opfattelse og udvide sit mulighedsrum, ved at sige fra eller vise sine evner, og på den måde er opfattelsen af hende

som en *space invader*, en kvinde associeret med mindreværd, ikke én der bliver *sticky* (Ahmed, 2014). Den glider i stedet over hende, og orienterer dermed også de mandlige studerendes opfattelse af hende som én, der anerkendes som en ligeværdig medstuderende.

Dette privilegium, at kunne ændre på opfattelsen af sit akademiske værd, opleves ikke blandt de brune kvinder i fokusgruppen. Lea fortæller om oplevelser med lignende skepsis og tvivl om evner, da hende og de andre kvinder fra fokusgruppen spørg om hjælp i undervisningen:

Lea: Men så på andet semester, så havde han forklaret et koncept, og vi havde bare ikke helt forstået det endnu. (...) Og vi spørger ham så også, vi forstår ikke helt det her. Og så i stedet for at forklare os det, så er han sådan, ej, hvordan har I ikke forstået det, hvordan er I overhovedet kommet ind, sådan... [hvordan har i] bestået indledende programmering, hvad laver I her?

Zara: Han talte bare så meget ned til os, og vi var sådan, det er så uncalled for, altså vi spørger bare om hjælp, vi er her for at lære.

Lea: Ja, så vi kom faktisk ikke til hans forelæsning resten af semesteret, fordi vi syntes, det var så ubehageligt, fordi når vi så var der, så kom han bare med mega nedladende kommentarer. (Fokusgruppe 2)

Her er det ikke blot en stereotypiseret forudtagethed om deres evner, men en nedgørelse af dem og skepsis over for kvindernes tilstedeværelse på studiet, der bliver kommunikeret fra underviserens side. Underviserens respons resulterer ikke kun i forvirring, men i ubehag der udmunder i, at kvinderne ikke føler det er et rum, de hverken er velkomne i eller har lyst til at vende tilbage til. Det bliver et utrygt rum, hvori deres position og deres tilstedeværelse afvises.

På samme måde oplever Lea og Zara en eksamenssituation, der for dem bliver et tydeligt tegn på forskelsbehandling baseret på deres afvigelse fra de majoriserede studerende:

Lea: Og så for at det ikke skal være løgn, så til vores eksamen, så sådan, jeg får ikke engang 02 heller ej, vel? Du ved, jeg fik 4, det var jo ikke en god karakter, men sådan lidt det er da over bestået. Og så siger han... han sagde det både til mig og Zara, og

så sagde han, vi skulle nok kraftigt overveje, hvad vi egentlig lavede på den her linje, fordi det var jo heller ikke alle, at det her var noget for, og han syntes bare, at vi skulle lige følge lidt mere med, fordi at det der var, han var sådan... I hører jo ikke til her, basically. Og du ved, der var nogle af drengene fra vores gruppe, der fik 02, som jo ikke havde fået det at vide. Så de havde jo fået en værre karakter end os, fordi de ikke har forstået det lige så godt som os. Men de får ikke det der at vide.
(Fokusgruppeinterview 2)

Denne oplevelse af forskelsbehandling og degradering af evner og tilladelse i rummet, er ikke noget der går igen, hverken hos de brune, mandlige studerende eller for de to hvide kvinder. Det betyder selvfølgelig ikke, at andre mandlige eller hvide studerende ikke kan have haft lignende erfaring. Men det er slående, at de brune kvinder i flere situationer, selvom de beviser at de har evnerne og lysten til at lære, alligevel bliver mødt med så markant en afvisning af både deres akademiske kunnen og tilhør. Ligesom det ses i ovenstående delafsnit, bliver de brune kvinder også her tiltalt og tilgået med antagelsen om, at de er underlegne, svage og ikke hører til i rummet. De bliver *sticky objects* ikke "blot" i form af en seksualisering af deres kroppe, men også i form af, hvad de er i stand til professionelt og akademisk (Ahmed, 2014). Følelser af mistro, svaghed og mindreværd klæber sig til deres kroppe i en *affektiv økonomi*, og selvom de udviser engagement og efterlever samme idealer, som er gældende for de øvrige studerende, anses det ikke for at være nok. De oplever, i kraft af aflæsningen af deres kønnede og racialiserede kroppe, ikke at kunne opnå samme anerkendelse som deres medstuderende (Crenshaw, 1989). En byrde, forklarer Puwar, mange racialiserede kroppe pålægges i deres professionelle eller akademiske virke, fordi de ikke anses som nogle, der har naturligt ret til at være i privilegerede positioner (Puwar, 2004, s. 11). Puwar kalder det *the burden of representation*: at de racialiserede kvinder oplever at blive vurderet ud fra deres udseende, som nogle der repræsenterer evner for den gruppe, de anses for visuelt at repræsentere (Puwar, 2004, s. 62). I denne proces vil hver en lille fejl blive taget som bevis på uegnethed, og at de ikke hører til. I modsætning til de brune mænd og hvide kvinder, som begge tilskrives identitetsmarkører, der kan siges at leve op til de *somatiske normer*, bliver de brune kvinder her ikke kun aflæst som racialiserede kroppe *out of place*, men samtidig også som kønnede *space invaders* (Puwar, 2004). Dette gør, at de på flere overlappende måder anses for nogle, der afviger fra normen, nogle der ikke anerkendes

for at have evnerne og retten til at have plads, men mødes med skepsis og må kæmpe enormt hård for at blive set som værdige (Puwar, 2004, s. 61).

Uanset hvad de brune kvinder gør, oplever de ikke, med Ahmeds ord, at kunne anses for eller have mulighed for at orientere sig den rigtige vej. En oplevelse, som det vil fremgå i følgende analyserende diskussionsafsnit, der ikke kun har indflydelse på deres mulighedsrum på studiet, men også på deres opfattelse af tilhør og opfattelse af sig selv.

6.2.3 Delkonklusion

I ovenstående delanalyse har jeg analyseret, hvordan de minoriserede studerende, der ikke har følelsen af at kunne eller ville tilpasse sig de *somatiske normer*, bliver gjort til objekt for forskellige kønnede- og racialiseringsprocesser, både af mandlige medstuderende og af undervisere. Den hvide kvindelige studerende oplever episoder med kønnet minorisering, sexismen og i værste tilfælde med overgreb, mens de brune kvinder oplever sammenvævninger af kønnede og raciale fordomme og forskelsbehandling både socialt og fagligt, samt oplevelser med seksuelle krænkelser. Oplevelser, som kan resultere i en følelse af frygt, der påvirker og indskrænker kvindernes orienteringer og handlingsrum. Jeg har analyseret, hvordan følelser og associationer som begær, mindreværd og svaghed kobles til de minoriserede kvindernes kroppe i mødet med et studiemiljø præget af (hyper)maskuline normer, med historiske normer om kvinder, deres kroppe og deres status og plads i STEM og med deres medstuderendes og underviseres aflæsning af dem. I dette møde bliver kvinderne *sticky objects*, hvilket former deres overflade og måden de opfattes og tilgås af andre på. Disse episoder og associationer former ikke kun kvindernes oplevelser på studiet, men også deres muligheder for anerkendelse både socialt og akademisk. Det former deres position i rummet. Dette rejser spørgsmål om, hvad disse oplevelser gør ved de studerende, hvordan det påvirker deres mulighedsrum, samt hvilken betydning det får både for deres følelse af tilhør og opfattelse af sig selv.

7.0 Analyserende diskussion: At navigere i følelser, rum og opfattelse af sig selv

Med afsæt i oplevelser analyseret i de forrige analyseafsnit, vil dette afsnit analysere og diskutere, hvilke konsekvenser det kan få, ikke kun for individets opfattelse af tilhør til studiet, men også for dets handlerum, dets navigering i studiemiljøet og for dets opfattelse af sig selv og egen position. Ved at inddrage både ny og tidligere præsenteret litteratur på området, vil dette afsnit dertil forsøge at placere analysens indsigter i en bredere forskningsmæssig diskussion.

7.1 En følelse af håbløshed og usikkerhed: “hører jeg overhovedet til?”

Oplevelsen af at skille sig ud og blive marginaliseret, kan jeg mærke blandt mine informanter, har konsekvenser, ikke kun for hvordan de bliver positioneret i studiemiljøet som vist i tidligere analyseafsnit, men også for hvordan de handler, og hvordan de opfatter sig selv.

For kvinderne i fokusgruppen, resulterer deres oplevelser særligt i en gennemgående følelse af usikkerhed, både over sin egen tilstedeværelse og faglige kunnen:

Zara: Nogle gange kan det godt give mig imposter syndrome, hvor jeg nogle gange tænker, hører jeg overhovedet til, fordi jeg får det at vide af mine medstuderende på en eller anden måde.

Leila: Både fagligt og socialt.

Zara: Præcis, men også mine undervisere. Nogle gange kan jeg godt føle, især når jeg ikke har forstået noget, at jeg ikke har fundet ud af det, at måske hører jeg faktisk ikke til.

Leila: Og det er en vildt discouraging, når man faktisk er interesseret. Der er jo en grund til, at man har valgt uddannelsen, men når man bliver sparket ned på alle mulige punkter, så er man sådan...

Lea: Jeg har virkelig tit følt, at jeg har haft kriser, hvor jeg er sådan... Jeg bliver jo aldrig en god programmer. Det kommer aldrig til at ske. Jeg kommer aldrig nogensinde til at kunne blive noget, når jeg er færdig her. Så det er bare sådan en ligegyldig uddannelse, jeg har taget. Fordi jeg ved ikke noget. Det får jeg jo også direkte at vide. Du ved, det har jeg haft many crises og mental breakdowns over.

(Fokusgruppeinterview 2)

I ovenstående citat ses det, hvordan kvindernes oplevelser med forskelsbehandling, med at blive talt ned til og blive marginaliseret, både socialt og akademisk, manifesterer sig i følelser af opgivenesshed, usikkerhed og tvivl på sig selv som studerende. Den modstand, de møder, påvirker deres psykiske tilstand, deres opfattelse af meningen med studiet og deres tro på sig selv og deres fremtid. Jeg har i tidligere afsnit analyseret, hvordan affekter som underlegenhed og svaghed klæber sig til særligt de brune kvindernes kroppe. Ovenstående citat tydeliggør, hvordan man med Ahmeds teori kan argumentere, hvorledes disse affekter ikke kun er nogle der knyttes til dem socialt og påvirker, hvordan de aflæses og behandles af andre, men også hvordan de knytter sig til deres selvforståelse, deres opfattelse af egne evner, egen position og ret til at være i rummet. Ahmed beskriver, hvordan affekter former overflader og kroppe i kontakten med andet, og hvordan disse affekter kan være med til at generere selve objektet (Ahmed, 2014, s. 91). Oplevelserne kvinderne har gennemlevet i løbet af studiet, og de affekter, der heraf har knyttet sig til dem, kan siges at internaliseres på en sådan måde, at det skaber tvivl om kvindernes egen identitet, position og selvværd i studiemiljøet. Det former dermed også deres egen forståelse af, hvad de kan (eller ikke kan), og hvilke muligheder der er indenfor (eller udenfor) deres rækkevidde, og manifesterer sig som følelser af usikkerhed og håbløshed. En følelse af utilstrækkelighed og af ikke at kunne stille noget op med måden, de bliver positioneret i studiemiljøet, som resulterer i en følelse af, at studiemiljøet ikke føles som et sted, de hører til.

Lignende følelse af opgivenesshed kommer til udtryk hos Emma i relation til hendes oplevelse af maskinteknik:

Emma: Jeg kan godt mærke ude på maskin[teknik] for eksempel, at der er der måske lidt mindre inklusivitet. Både med jokes, når man er sådan... Når du er den eneste

pige...Du ved... Og en masse mænd. Og man er på en eller anden hyttetur, og bliver der kigget, og sådan nogle ting. Og det. Man lærer at leve med det, men det bør man ikke, hvis det giver mening. (Individuelt interview 2)

Emma fortæller, hvordan oplevelserne bliver noget, man “*lærer at leve med*”. For at kunne være til i studiemiljøet, må hun lade sig underkaste det miljø der eksisterer. Hos Emma tolker jeg ligeledes en følelse af ikke at kunne stille noget op, men samtidig udtrykker hun en frustration, et ønske om, at det ikke burde være sådan; at man ikke burde underkaste sig undertrykkende adfærd. Dette er dog ikke en mulighed hun oplever som inden for rækkevidde, og på den måde bliver hendes eneste mulighed for at gennemstå studiemiljøet, at lære at leve med det. Derved kan det analyseres, hvordan både kvinderne i fokusgruppen og Emmas mulighedsrum på studiet indskrænkes i en sådan grad, at de ikke føler, de kan gøre andet end at leve med deres minoriserede position og udholde de oplevelser, det bringer med sig.

Disse følelser af opgiveness, håbløshed og frustration er ikke nogen, der opstår individuelt, men formes i kontakten med gentagne oplevelser med marginalisering, systemisk ulighed og modstand (Ahmed, 2014). Det skal dermed ikke ses som et tegn på svaghed, men på den emotionelle belastning det er, konstant at skulle forhandle sin plads, at skulle ændre på sig selv for at accepteres, at skulle udstå chikanering og krænkelse og at skulle navigere i et studiemiljø, der ikke synes at være lavet til eller give plads til én.

Alle disse erfaringer er dog ikke det eneste, der udgør oplevelsen af studiemiljøet for mine informanter, for i så fald havde der ikke været meget grund til at blive på studiet, som de selv pointerer. Studiemiljøet udgøres også af de venner, man har fået, af det faglige indhold, og af de akademiske erfaringer, de har mulighed for at gøre sig. Alt sammen noget som var med til, at de i første omgang valgte studiet til, og som er det, de stadig holder fast i. Og det er netop her, at oplevelsen af studiemiljøet bliver enormt komplekst og forbundet med mange ambivalente følelser. Samtidig er det også her, det bliver tydeligt, hvor hårdt de minoriserede studerende kæmper for deres plads i studiemiljøet og den uddannelse, de ønsker.

Emma fortæller om sine oplevelser af at være en del af fællesskabet i studiemiljøet, som følger af de mange ubehagelige, grænseoverskridende og utrygge situationer hun har oplevet i løbet af studiet, som beskrevet i tidligere afsnit:

*Emma: Jeg har, jeg har ambivalente følelser med det. Og jeg har også ambivalente følelser med, at jeg fortsatte efterfølgende. (...) Jeg kan rigtig godt lide det arbejde, jeg laver. Jeg kan sådan set også godt lide at være sådan, øh, at være socialpolitisk aktiv. Fordi jeg, jeg brænder faktisk for de ting, sådan, eller de holdninger, beslutninger (...) som vi skal tage og sådan nogle ting. Og jeg har en masse venner, og det er selvfølgelig altid hyggeligt at hænge ud sammen med dem. *Sukker* Men jo, selvfølgelig. Der er også en del af mig, der bare ville ønske, at jeg var stoppet der for tre år siden efter det. Ik? Og som også, altså sådan, jeg har været sådan mentalt checked out efterfølgende. Og været betydeligt mindre aktiv, end jeg var før. Og sådan noget. Og det...Det... Jeg synes det er svært at navigere. (Individuelt interview 2)*

Hun fortæller, at hun har det meget ambivalent med sin tilknytning til studiet og det fællesskab, der har været afsæt for hendes oplevelser. På den ene side fremhæver hun det faglige og hendes involvering i de socialpolitiske initiativer på studiet - de dele af studiet hun virkelig brænder for, og som er årsagen til, at hun går der, og føler hun hører til i en faglig kontekst. På den anden side ville hun ønske, at hun var stoppet, fordi de mange oplevelser fik så mange konsekvenser for hende psykisk og gjorde hende mere fjern og tilbageholdende i studiemiljøet. Hun giver udtryk for, at hun holder ved for at få lov at fuldføre den uddannelse, hun ønsker, på trods af oplevelser, der har overskredet hendes grænser. I Emmas udtalelse tolker jeg følelser forbundet med fortrydelse og skam. Ikke skam i form af at gøre noget galt overfor andre, men over for sig selv. Over at lade andre overskride hendes grænser, at lade dem påvirke hende psykisk og over stadig at blive i det. Ligesom for kvinderne i fokusgruppen, sker der en bevægelse, hvori hendes affektive oplevelser internaliseres i form af opfattelse af og bevidsthed om sig selv. Denne skam, bliver ifølge Ahmed en følelse, der knytter sig til kroppen og påvirker, hvordan individet relaterer til og opfatter sig selv: *“Shame becomes felt as a matter of being –of the relation of self to itself”* (Ahmed, 2014, s. 104). Det at opfatte sig selv som én, der må gå på kompromis med egne grænser, må lade sig udnytte og indskrænke sit handlingsrum for at få lov at være til i sit studiemiljø, er en enormt smertefuld følelse, der også gør, som Emma siger, at studiemiljøet og hendes egen position i

det, bliver enormt svært at navigere i (Ahmed, 2014, s.104). Denne følelse af skam, skal dog også ses som en følelse, der opstår som resultat af noget dårligt, som Ahmed fortæller, kan skam ses som et bevis på uretfærdighed (Ahmed, 2014, s.104). I denne situation rettes skammen dog mod individet selv, i en følelse af ikke at kunne gøre noget for at modgå uretfærdighed og derfor ikke lever op til et ideal om at kunne sige fra og stoppe diskriminerende, marginaliserende adfærd (Ahmed, 2014, s.107). På den måde kan skam, ifølge Ahmed, være hæmmende (Ahmed, 2014, s.107). Det kan begrænse individet, men det kan også, fordi det peger indad mod individet selv, og ikke udad mod de sociale normer, den adfærd, der har været skyld i individets følelser, være med til at reproducere denne sociale norm, ved at fastholde individet i opfattelsen af, at det er hende, der burde have “*stoppet*”, hende der ikke hører til. Skammen kan dog også være med til at tydeliggøre kraften af det normative. Det kan blive et sted, hvor bevidsthed og kritik opstår, fordi skammen også viser os, at noget er galt i de relationer og strukturer, der skaber den.

Bontu Lucie Guschke (2023) beskriver i sin PhD afhandling om sexismen og racismen på danske universiteter som arbejdspladser en lignende tendens. Hun viser ligeledes, hvordan oplevelser med seksuel og racial chikane ofte resulterer i, hvad hun beskriver som “*stille*” konsekvenser i individet (Guschke, 2023, s. 167). Guschke’s informanter rapporterer ligeledes om følelser af skam, om tvivl på sig selv, eget perspektiv, og tvivl om hvorvidt, de hører til (Guschke, 2023). Følelser, der opstår i individet lidt efter lidt, som oplevelserne med chikane akkumulerer, og ultimativt resulterer i en “*stille*” indre ødelæggelse af individet, som føler sig ude af stand til at handle (Guschke, 2023, s.167-170). Dette speciale lægger sig i høj grad i tråd med de fund, der gør sig gældende i Guschke’s afhandling, og taler dermed ind i samme diskussion. Hvor Guschke argumenterer for, hvordan kvinderne i hendes undersøgelse udviser tendenser til selv at underkende og normalisere den chikane, de oplever, og til dels blive afhængige af “*gerningsmandens*”⁴ bekræftelse, ser jeg dog blandt mine informanter en gennemgående opmærksomhed på, at adfærden, de oplever, er forkert, men at de ikke kan gøre noget for at ændre den (Guschke, 2023, s. 169). For dem føles det ikke som en mulighed at bekæmpe den.

I kvindernes fokusgruppe diskuterer de, ligesom Emma, denne komplekse navigering. Hvor Leila giver udtryk for, at studiemiljøet er så hårdt, at hun overvejer at skifte studieretning,

⁴ Egen oversættelse af “*perpetrator*”

fortæller Lea og Zara, at de ikke vil lade deres oplevelser gå ud over den uddannelse, de ønsker; en pointe Leila hurtigt tilsutter sig. I stedet forsøger de at finde aspekter af studiet, der kan styrke deres lyst til at blive. For dem er der ingen tvivl om, at det, der får dem igennem, er hinanden. Det er trygheden i at have nogen at dele de hårde oplevelser med, at finde et rum, hvori de ikke skal lave om på sig selv for at accepteres, og hvor man har ret til at være. Zara fortæller blandt andet:

Zara: Jeg har ikke overvejet at skifte, fordi jeg føler sådan lidt... Som Lea også nævner, der er ikke andre, der skal stå i vejen for min uddannelse og mit valg. (...) Men jeg kan godt forstå, hvis I har haft de der tanker. Det har været virkelig nederen at gå på det her studie. Jeg kan godt synes, i starten, så kendte jeg jo ikke Leila eller Lea. (...) Så kan jeg huske, jeg blev faktisk meget... Altså, jeg kom ikke så meget til forelæsningsne eller øvelsetimerne, fordi jeg ikke rigtig følte, jeg havde nogen. Og det, føler jeg, gør rigtig meget for det faglige også. At man har nogen.
(Foksugruppeinterview 2)

Jeg lagde i første analyseafsnit ud med at analysere, hvordan gruppen bliver objekt for tilhørsforhold på studiet, særligt for de mandlige minoriserede studerende, der ikke føler sig inkluderet i det større fællesskab. Det samme gives der udtryk for i Zaras udtalelse, og det ses, hvordan kvindernes navigering i studiemiljøet er afhængigt af, at de har hinanden. De ser hverken studiet som et sted, der anerkender dem eller giver plads til deres tilstedeværelse, eller som et sted de accepteres socialt og behandles som ligeværdige medstuderende. De føler nærmere, at de bliver skubbet væk og aktivt må kæmpe imod denne modstand, når de vælger at blive på studiet. Derfor bliver en orientering mod gruppen deres eneste mulighed for at skabe en følelse af tilhør på studiet, og den eneste måde de har følelsen af at kunne komme igennem det studiemiljø, de på så mange måder føler at blive mødt med modstand af.

Holmegaard et al. (2023) påpeger i deres undersøgelse, præsenteret i state of the art, en pointe i tråd med ovenstående. I deres analyse fremgår det ligeledes, hvordan særligt kvindelige studerende i mandsdominerede felter på universitetet, finder sammen i mindre selvskabte grupper, som en måde at skabe trygge rum, hvor de ikke skulle leve op til samme normer, som i det større studiemiljø. De selvskabte grupper bliver nødvendige for at skabe tilhør på uddannelsen (Holmegaard et al., 2023). Derved understreges for Holmegaard et al. såvel som for dette speciale, også vigtigheden i at forstå, hvordan ikke alle studerende har samme

muligheder for at skabe naturligt tilhør i studiemiljøet, og hvordan studiemiljøet kan ekskludere de, der ikke efterlever normerne.

Som det fremgår af ovenstående udtalelser og af informanternes måder at navigere i studiemiljøet, fylder en følelse og oplevelse af, ikke at kunne stille noget op med deres position. En oplevelse af ikke at kunne gøre andet end at komme igennem bedst muligt, ved at navigere på måder, der giver dem mulighed for at lære at leve med omstændighederne og finde områder af tryghed og tilhør. Denne navigering fjerner dog ikke de følelser af usikkerhed, skam og opgiveness, der præger deres opfattelse af sig selv i studiemiljøet. Det giver dem blot en mulighed for at komme igennem, og lade dem være herre over egen agens og beslutningen om egen fremtid. Den normaliserede kultur og de orienteringer, der gør, at de føler sig marginaliserede, eksisterer dermed stadig.

7.2 Forskellige oplevelser

Ikke alle minoriserede studerende oplever modstand i samme grad og på samme måder, og det er vigtigt for dette speciale at anerkende, at nogle studerende, i højere grad, grundet deres sammenvævede identitetsmarkører i samspil med det studiemiljø, de er en del af, bliver placeret i mere komplekse og udsatte positioner.

Som det fremgår af Sofies oplevelse, kan et møde med et studie, der anerkender og aktivt skaber plads til og accept af hendes position samt en højere grad af *ontological complicity*, at kunne leve op til de *somatiske normer*, skabe en oplevelse af et studiemiljø, hvori man naturligt hører til og accepteres som én der passer ind. Disse indsigter ligger i tråd med Hussain og Jones resultater præsenteret i state of the art, der understreger, at en positiv oplevelse af universitetets engagement og initiativer omkring diversitet kan fungere som buffer for effekterne af diskrimination (Hussain & Jones, 2021). Som jeg har analyseret i delanalyse et, kan oplevelsen af at møde *sponsorer og fortalere*, som giver plads til og taler for ens minoriserede position, være med til at skabe en højere grad at tilhør til universitetet som helhed.

For de, der ikke oplever denne følelse, handler de i et forsøg på at navigere i den modstand, den marginalisering og de kønnede, seksualiserende og racialiseringsprocesser, de oplever.

Denne navigering kan vise sig, som for Emma, ved at lade sig tilpasse studiemiljøet i et forsøg på at kunne passe ind på trods af oplevelser med sexismen, kønnet marginalisering og overgreb. Den kan også handle om at finde nogen, man kan skabe sit eget trygge rum med i et studiemiljø, der føles utrygt, som det ses for de brune mænd analyseret i første afsnit og i høj grad både socialt og fagligt for de brune kvinder. Uanset hvilken strategi der er tale om, vil jeg argumentere, at disse minoriserede studerendes mulighed for at navigere i studiemiljøet er påvirket af et begrænset handlingsrum. Et rum, hvori de ikke føler, at de kan gøre meget andet end at stå det igennem. For disse minoriserede studerende opleves studiemiljøet i forskellig grad og på forskellige måder, som et rum hvori de anses som nogle, der ikke hører til og ikke har ret til at være sig selv. I stedet må de navigere ad svære og komplekse ruter for at komme igennem studiet og forsøge at skabe tryghed og tilhør undervejs, hvor de kan.

De analyserede normer og orienteringer i studiemiljøerne reproducerer ulighed gennem kønnede- og racialiseringsprocesser, hvilket medfører konsekvenser, der sætter sig dybt i individet og påvirker ikke kun oplevelsen af tilhørsforhold til studiemiljøet, men også opfattelsen af dem selv. Dette peger på studiemiljøer præget af sociale og kulturelle normer, som opretholder marginaliseringen af nogle af dem, der ikke anerkendes som *insiders*. Et miljø, hvori dem, der ses som *space invaders*, også er dem, der mærker konsekvenserne socialt, fagligt, psykisk og fysisk. Disse indsigter understreger dermed nødvendigheden af at forholde sig til, hvordan institutionen aktivt kan ændre på opfattelsen af de *somatiske normer*, der præger bestemte studiemiljøer, sådan at minoriteter ikke "invaderer" rummet, men bliver en del af det.

7.3 Sammenfatning

Jeg har i dette afsnit analyseret, hvordan de studerende finder måder at navigere i et studiemiljø, de møder modstand i. Jeg har gennemgående i analysen forsøgt at give indblik i, hvordan de møder forskelligartede kønnede, racialiserede og seksualiserede barrierer, der alle er med til at forme, ikke kun oplevelsen af at gå på studiet, at anerkendes og høre til, som det er analyseret i delanalyse et og to, men også opfattelsen af dem selv og deres egen plads i studiemiljøet, som det er argumenteret i ovenstående analyserende diskussion. Disse oplevelser har indflydelse på, både hvordan de minoriserede studerende orienterer sig på studiet, og hvilke handlingsmuligheder der gøres indenfor rækkevidde. Men det påvirker også

en affektiv orientering mod den studerende selv, som én der må lade sig underlægge uønskede normer, situationer og underordnede positioner, for at komme igennem studiet. Denne orientering mod sig selv og egne handlinger, kan resultere i komplekse, ambivalente følelser, præget af skam, mindreværd, opgiveness og usikkerhed. Følelser, der knytter sig til dem selv, og gør deres oplevelse af studiemiljøet enormt svært og komplekst at navigere i, og som samtidig fastholder disse normer ved at lade individet tvivle på sig selv. Dette peger på en kultur i de forskellige studiemiljøer, hvori sociale normer legitimerer adfærd, der marginaliserer og undertrykker de minoriserede, der anses som *space invaders*, og reproducerer dermed den kønnede og raciale ulighed, som det ellers ønskes at arbejde sig væk fra. Disse analytiske indsigter taler sig ind i eksisterende forskning og debatter om minorisering på universiteter. Det viser dermed også at disse fund, skønt de ikke skal ses som generaliserende for alle minoriserede studerendes oplevelser af studiemiljøet på DTU, alligevel trækker tråde til lignende felter både i STEM og academia generelt, og kan ses som en del af et større strukturelt problem.

8.0 Konklusion

Udgangspunktet for dette speciale har været at få indsigt i minoriserede studerendes oplevelser af studiemiljøet for at forstå, hvilke oplevelser der blandt andet ligger til grund for de problematikker med manglende tilhør, forskels- og lige behandling, der udgjorde specialets motivation. Helt specifikt har formålet været at undersøge, hvordan studiemiljøet opleves af minoriserede studerende på DTU og få indblik i, hvordan kønnede og raciale minoriseringsprocesser kan have betydning for deres forskellige oplevelser af tilhørsforhold og mulighedsrum på studiet.

Med afsæt i den queer-fænomenologiske videnskabsteori har specialet interesseret sig for at få indblik i informanternes livsverden; at undersøge de levede erfaringer der udgør deres oplevelser af studiemiljøet. Her forstås individets oplevelser i forbindelse med den kontekst, de normer og magtstrukturer, det er en del af. Disse er ikke kun med til at orientere deres blik, deres retning i det sociale rum, men former også individet, dets position og de muligheder, der gøres indenfor rækkevidde.

Jeg har taget mit teoretiske afsæt i Nirmal Puwars teoretiske perspektiv om *space invaders*, Kimberle Crenshaws begreb *intersektionalitet* samt Sara Ahmeds affektteori. Disse har rammesat en forståelse af, hvordan minoriseringsprocesser, der normaliseres i de forskellige studiemiljøer, former de studerendes kroppe og deres positionering, som nogle der aflæses som *space invaders*. De har givet mulighed for at analysere, hvilke orienteringer og affekter der påvirker disse minoriseringsprocesser. Dertil har det givet mulighed for at analysere, hvordan aflæsningen af overlappende identitetsmarkører påvirker, hvordan individet tilnærmes forskelligt og hvilke muligheder, der gøres indenfor rækkevidde.

I første delanalyse har jeg vist, hvordan de minoriserede studerendes oplevelse af at have adgang til og blive accepteret i studiemiljøet påvirkes af deres positionering i forhold til eksisterende normative forventninger om køn og etnicitet. Gennem Puwars teori har jeg analyseret, hvordan de studerendes minoriserede position samt universitetets initiativer til at skabe fællesskab og anerkendelse kan have indflydelse på, at de i forskellig grad har oplevelsen af at være en *space invader* i deres studiemiljø. Særligt de brune, mandlige studerende oplever sig afvigende og overladt til sig selv på en sådan måde, at de ikke oplever at kunne orientere sig mod studiemiljøet, som et sted de hører til. I stedet søger de fællesskaber i mindre grupper med andre, der deler deres position. Sofie derimod, en hvid, kvindelig studerende oplever, trods sin minoriserede position, at blive mødt med accept og ligeværd både af universitetet og af hendes medstuderende, hvilket styrker hendes oplevelse af og mulighed for at orienterer sit tilhør mod studiet som helhed. Dertil har analysen vist, hvordan overlappende identitetsmarkører som køn, hudfarve og sociale udtryk har indflydelse på, i hvor høj grad man aflæses som én, der stemmer overens med de *somatiske normer*. Dette er afgørende for, om man trods sin afvigelse fra majoriteten alligevel besidder nok ligheder med normerne i det sociale rum til at kunne anerkendes som en *familiar stranger*. Gennem Ahmeds teori har jeg analyseret, hvordan sociale normer om (hyper)maskulinitet kan ses som et *happy object*, der er styrende for, hvad man skal orientere sin udøvelse af kønnet identitet mod for at blive anerkendt i studiemiljøet.

Anden delanalyse har dertil undersøgt, hvilke oplevelser der gør sig gældende for de minoriserede studerende, der ikke oplever at kunne eller ikke ønsker at efterleve disse normer. Her har jeg vist, hvordan de minoriserede, kvindelige studerende oplever at blive gjort til genstand for kønnede, seksualiserende og racialiserede processer, både af

medstuderende og i de brune kvinders tilfælde, også af undervisere. Hvor Emma, den hvide, kvindelige studerende oplever sexismen og tilfælde med seksuelle overgreb, rammes de brune kvinder af en dobbelt marginalisering gennem både kønnede og raciale minoriseringsprocesser. Dette viser sig i oplevelser med kønnet og seksuel chikanering og krænkelser, men også i underkendelse af deres position og tilladelse i rummet samt faglig og akademisk forskelsbehandling. Jeg har analyseret, hvordan disse oplevelser fremkalder følelser, som forbindes med begær, mindreværd og svaghed, der klæber sig til kvinderne, og gør dem til *sticky objects*, der aflæses og tilnærmes ud fra disse associationer. Dette, har jeg argumenteret, former deres positionering og begrænser deres sociale og akademiske handlerum samt mulighed for social og faglig anerkendelse. Disse kønnede og raciale minoriseringsprocesser ses ikke for hverken de brune mænd eller den hvide kvinde Sofie, som alle tilskrives identitetsmarkører, der kan siges at leve op til de *somatiske normer*. De minoriserede studerende, der dermed ikke anerkendes i specifikke sociale rum som nogle, der lever op til normerne, oplever dermed at være i mere udsatte positioner.

Slutteligt har jeg i den analyserende diskussion undersøgt og diskuteret, hvordan disse oplevelser påvirker de studerende, deres navigering og deres mulighedsrum i studiemiljøet. Jeg har analyseret, hvordan de minoriserede studerende navigerer i et studiemiljø præget af kønnede, racialiserede og seksualiserede barrierer, der ikke blot påvirker deres følelse af tilhør, men også deres opfattelse af sig selv. For at klare sig, har jeg argumenteret, må de ofte tilpasse sig uønskede normer og lade deres handlerum begrænse, hvilket kan medføre ambivalente følelser som skam, usikkerhed og mindreværd. Disse følelser fastholder dem i marginaliserede positioner og afspejler en kultur, hvor normer og adfærd reproducerer den ulighed, de egentlig burde modvirke. Jeg har dertil understreget de forskellige oplevelser, der giver sig tilkende gennem analysen og påpeget, hvordan nogle minoriserede studerende, i højere grad, grundet deres sammenvævede identitetsmarkører i samspil med det studiemiljø de er en del af, bliver placeret i mere komplekse og udsatte positioner.

Fundene peger dermed på bredere strukturelle problemer, som også findes i eksisterende forskning om minorisering i akademiske kontekster. Det understreger dermed behovet for at forholde sig til, hvordan institutioner aktivt kan ændre på opfattelsen af, hvad der skal til for at accepteres som en naturlig deltager i rummet, således at minoriteter ikke "invaderer" rummet, men bliver en del af det.

Litteraturliste

Aarhus Universitet. (u.å.). *Affective Investments in Diversity Work in STEM at Danish Universities*.

Aarhus Universitet. Hentet 4. marts 2025, fra

<https://pure.au.dk/portal/da/projects/affective-investments-in-diversity-work-in-stem-at-danish-univers>

Ahmed, S. (2006). *Queer Phenomenology: Orientations, Objects, Others*. Duke University Press.

<https://doi.org/10.1515/9780822388074>

Ahmed, S. (2010). *The promise of happiness*. Duke University Press.

Ahmed, S. (2014). *The Cultural Politics of Emotion* (Second edition). Edinburgh University Press.

Andrews-Clark, T. (2023, april 8). Why intersectionality is so important in STEM. *The Oxford Scientist*. <https://oxsci.org/intersectionality-in-stem/>

Archer, L., Godec, S., & Moote, J. (2022). “My Love for It Just Wasn’t Enough to Get Me Through”:

A Longitudinal Case Study of Factors Supporting and Denying Black British Working-Class Young Women’s Science Identities and Trajectories. I *Science Identities* (s. 23–45). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-17642-5_2

Blackburn, H. (2017). The Status of Women in STEM in Higher Education: A Review of the Literature 2007–2017. *Science & Technology Libraries*, 36(3), 235–273.

<https://doi.org/10.1080/0194262X.2017.1371658>

Bundgaard, H., & Mogensen, H. O. (2018). Kapitel 4. Analyse: Arbejdet med det etnografiske materiale. I H. Bundgaard, H. O. Mogensen, & C. Rubow (Red.), *Antropologiske Projekter—En grundbog* (s. 73–93). Samfundslitteratur.

Butler, J. (2010). *Kønsballade: Feminisme og subversionen af identitet* (3. udgave). Forlaget THP.

Carlone, H. B., & Johnson, A. (2007). Understanding the science experiences of successful women of color: Science identity as an analytic lens. *Journal of Research in Science Teaching*, 44(8), 1187–1218. <https://doi.org/10.1002/tea.20237>

Chandhok Skadegård, M. (2020, 27. juni). *Mikroagressioner, farveblind racisme og racegjorte mennesker. Racisme er mange forskellige ting*. Politiken - Den levende

avis.<https://politiken.dk/debat/kroniken/art7838937/Mikroagressioner-farveblind-racisme-og-racegjorte-mennesker.-Racisme-er-mange-forskellige-ting>

- Crenshaw, K. (1989). Demarginalising the intersection of race and sex: A black feminist critique of anti-discrimination doctrine, feminist theory, and anti-racist politics. I *University of Chicago Legal Forum* (Bd. 140).
- Dagø, T. M., & Li, J. H. (2024). Forhandling af in- og eksklusioner: Raciale minoriserede kvinders erfaringer på de danske arbejdspladser. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 26(2), 77–90. Hentet fra <https://tidsskrift.dk/tidsskrift-for-arbejdsliv/article/view/150106>.
- Danmarks Tekniske Universitet. (2024). *DTU Studiemiljørapport 2024* [Studiemiljørapport].
- DTU. (u.å.). *Diversitet, lighed og inklusion*. Hentet 26. maj 2025, fra <https://www.dtu.dk/om-dtu/profil/ligestilling-og-mangfoldighed>
- DTU Studiedatawarehouse. (u.å.). Hentet 14. marts 2025, fra <https://dtu-studiedatawarehouse.ait.dtu.dk/active/chart>
- Friedensen, R. E., Kimball, E., Vaccaro, A., Miller, R. A., & Forester, R. (2021). Queer science: Temporality and futurity for queer students in STEM. *Time & Society*, 30(3), 332–354. <https://doi.org/10.1177/0961463X211008138>
- Guschke, B. L. (2023). *The persistence of sexism and racism at universities: Exploring the imperceptibility and unspeakability of workplace harassment and discrimination in academia* [PhD afhandling, Copenhagen Business School]. <https://doi.org/10.22439/phd.06.2023>
- Halkier, B. (2015). Fokusgrupper. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder—En grundbog* (2. s. 137-151). forfatterne og Hans Reitzels Forlag.
- Holmegaard, H. T., Madsen, L. M., & Nielsen, K. B. (2023). ‘You have to ask the right questions’: A spatial analysis of the sense of belonging within higher education computer science. *European Journal of Engineering Education*, 48(6), 1037–1050. <https://doi.org/10.1080/03043797.2023.2254289>
- Hussain, M., & Jones, J. M. (2021). Discrimination, diversity, and sense of belonging: Experiences of students of color. *Journal of Diversity in Higher Education*, 14(1), 63–71.

<https://doi.org/10.1037/dhe0000117>

Hypermaskulin—Den Danske Ordbog. (u.å.). Hentet 1. juni 2025, fra

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=hypermaskulin>

Jacobsen, B., Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2015). Fænomenologi. I S. Brinkmann & L.

Tanggaard (Red.), *Kvalitative Metoder en grundbog* (2. udg. s. 217-240). Hans Reitzels Forlag.

Jöhncke, S. (2018). Kapitel 7. Projektets sociale relationer. I H. Bundgaard, H. Overgaard Mogensen, & C. Rubow (Red.), *Antropologiske projekter: En grundbog* (s. 125–136). Samfundslitteratur.

Jørgensen, J. (2022). Positionering. I *Normkritik i pædagogisk praksis* (1. udg., Bd. 2022, s. 95–107). forfatterne og Hans Reitzels Forlag.

Khawaja, I. (2022). Minoritetsstress: Begrebet, dets anvendelighed og potentiale. *Kvinder, Køn & Forskning*, 2, 91–107. <https://doi.org/10.7146/kkf.v34i1.130488>

Københavns Universitet. (u.å.). *GATE- Gender Aware Teaching for equity in Science and Engineering*. Institut for Naturfagenes Didaktik. Hentet 4. marts 2025, fra <https://www.ind.ku.dk/projekter/gate/>

Laustsen, J. (2023, september 6). Danske Universiteter klar med principper om diversitet, inklusion og ligestilling. *Danske Universiteter*. Hentet fra: <https://dkuni.dk/pressemeddelelser/principper-for-diversitet-inklusion-og-ligestilling/>

Li, J. H., & Yang, A. (2022). Racialisering. I *Normkritik i pædagogisk praksis* (1. udg., Bd. 2022, s. 109–122). forfatterne og Hans Reitzels Forlag.

Li, J. H., & Yang, A. (2023). Forhandlinger af tilhørsforhold på tværs af tid: Racialt minoriserede kvinders erindringer og erfaringer med at høre til i den danske folkeskole. *Kvinder, Køn & Forskning*, 2, 80–95. <https://doi.org/10.7146/kkf.v36i2.135625>

Puwar, N. (2004). *Space invaders: Race, gender and bodies out of place*. London: Bloomsbury Academic. Retrieved April 10, 2025, from <http://dx.doi.org/10.5040/9781474215565>.

Rasmussen, L. L., & Wondie, S. (2022). Køn og normkritik i dagtilbud. I *Normkritik i pædagogisk praksis* (1. udg., Bd. 2022, s. 127–152). forfatterne og Hans Reitzels Forlag.

- Rytter, M., & Olwig, K. F. (2018). Kapitel 11. At snakke om det: Måder at interviewe på. I H. Bundgaard, H. O. Mogensen, & C. Rubow (Red.), *Antropologiske projekter: En grundbog* (s. 181–194). Samfundslitteratur.
- Sandager, J., & Pors, J. G. (2020). Kønsforskelle i uddannelsesvalg. *Samfundsøkonomen*, 2020(1), Article 1. <https://doi.org/10.7146/samfundsokonomien.v2020i1.140358>
- Sandager, J., & Ravn, S. (2023). Affected by STEM? Young girls negotiating STEM presents and futures in a Danish school. *Gender and Education*, 35(5), 454–468. <https://doi.org/10.1080/09540253.2023.2206841>
- Søndergaard, D. M. (1996). *Tegnet på kroppen: Køn: Koder og konstruktioner blandt unge voksne i akademia*. Kbh. : Museum Tusulanums Forlag.
- Søndergaard, D. M. (2000). Kønnen subjektivering. *Kvinder, Køn & Forskning*, 1. <https://doi.org/10.7146/kkf.v0i1.28357>
- Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2015). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder: En grundbog* (2. udg. s. 29-53). Hans Reitzel.
- Vammen Lesner, R. (2024, marts 20). *Oplevelser med sexismen er udbredte på danske universiteter og påvirker karrierer*. vive.dk. <https://www.vive.dk/da/nyheder-og-debat/2024/oplevelser-med-sexisme-er-udbredte-paa-danske-universiteter-og-paavirker-karrierer/>
- Vertelyte, M., & Li, J. H. (2025). Friendship pedagogies as technologies of power: Deploying friendship to foster participation of racially minoritized students in Danish education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 69(2), 436–449. <https://doi.org/10.1080/00313831.2024.2317725>
- Yang, A. (2021). Racialized forecasting. Understanding race through children's (to-be) lived experiences in a Danish school context. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 7(3), 169-178. <https://doi.org/10.1080/20020317.2021.1995141>

Formidlingsartikel: “Hører jeg overhovedet til?”

Hvordan opleves studiemiljøet for dem, der ikke er en del af den historiske majoritet i STEM-fagene? Dette spørgsmål danner rammen for mit speciale, der undersøger minoriserede studerendes erfaringer på DTU. Med afsæt i studiemiljørapportens statistikker om manglende tilhør og oplevelser med forskelsbehandling, søger jeg at forstå de levede erfaringer bag tallene. Undersøgelsen argumenterer for, hvordan det at høre til handler om meget mere end blot tilstedeværelse på uddannelsen. Det handler om anerkendelse, om plads og muligheder, og så handler det om at skabe et rum, hvori man ikke bliver marginaliseret, krænket eller forskelsbehandlet, fordi man ikke passer ind i de historiske normer.

Andrea Becker Hilgart
Stud.cand.mag i læring og forandringsprocesser
Aalborg Universitet, København
2. Juni 2025

Minoriseringsprocesser i studiemiljøet

Danske Universiteter har, i takt med et øget samfundsmæssigt fokus på diversitet, inklusion og ligestilling, udviklet opmærksomhed på at fremme mangfoldighed og inklusion. Men hvad er på spil, når minoriserede studerende alligevel ikke oplever at passe ind? Denne undersøgelse søger at skabe forståelse for, hvordan oplevelser med kønnede og raciale minoriseringsprocesser påvirker de studerendes følelser af tilhør og deres muligheder for at begå sig både fagligt og socialt i deres studiemiljø. Målet er ikke blot at dokumentere de udfordringer, der præger de studerendes studieliv, men at forstå de sociale og følelsesmæssige dynamikker der påvirker deres oplevelse af og navigering i det.

Oplevelser, positioneringer og orienteringer

Undersøgelsen bygger på kvalitative interviews med otte studerende, der identificerer sig selv som en del af en minoriseret gruppe enten på baggrund af deres køn, hudfarve eller en kombination heraf. Den tager sit videnskabsteoretiske afsæt i den queer-fænomenologiske tilgang, der retter opmærksomheden mod, hvordan forskellige kroppe orienteres og positioneres i forhold til rummet, de eksisterende normer og sociale strukturer, og hvordan denne orientering er med til at forme kroppen i forhold til dét omkring den. Dertil bygger analysen på teoretiske perspektiver fra Nirmal Puwar (2004), Kimberle Crenshaw (1989) og Sara Ahmed (2014). Herigennem tydeliggøres

det, hvordan oplevelsen af at høre til, ikke kun handler om individuelle følelser, men hvordan individets orienteres af sociale normer og magtstrukturer.

Space Invaders med forskellige muligheder

Undersøgelsen analyserer, hvordan de minoriserede studerende i forskellig grad oplever at føle sig som *space invaders* (Puwar, 2004): én hvis tilstedeværelse forstyrrer det, der opfattes som normalt i det sociale rum. Det kommer blandt andet til udtryk hos de brune, mandlige studerende. Foruden at føle sig overladt til sig selv og ikke opleve at universitetet understøtter et fællesskab, er det for dem især den fysiske adskillelse fra den hvide norm, der bevirker oplevelsen af at skille sig ud. Det medvirker, at de fremfor at opleve studiemiljøet som et sted de passer ind, i stedet finder sammen i mindre grupper, med andre der ligner dem. På den måde oplever de sig positioneret i et rum, hvor de ikke kan orientere deres tilhørsforhold mod det større fællesskab. Omvendt viser undersøgelsen, hvordan det at tilhøre visse dele af normen kan gøre det lettere, eller mere muligt, at blive mødt med accept. F.eks. ses det for Sofie, at hun trods sin minoriserede position som kvinde, bliver mødt med ligeværd og anerkendelse, fordi hun stemmer overens,

med mange af de normer, der gør sig gældende i hendes studiemiljø. Grundet hendes hvide hudfarve, sociale fremtoning og interesser, har hun i højere grad mulighed for at blive anerkendt som en *familiar stranger*: én der trods forskelle fra normen stadig aflæses som én der passer ind. Hun oplever derfor i højere grad en følelse af at kunne orientere sit tilhørsforhold mod studiet som helhed. At kunne tilpasse sig de sociale normer i sit studiemiljø, og udføre sin sociale identitet i overensstemmelse med disse, spiller også en rolle. For eksempel viser undersøgelsen, at normer om (hyper)maskulinitet er centralt i mange af de studerendes studiemiljøer. Hvis man ikke kan - eller ikke ønsker at - leve op til disse normer, kan man opleve eksklusion. Særligt eksemplificeres det, hvordan kvinder, der tilskrives femininitet, oplever at blive nedgjort, jøket med og blive gjort til genstand for seksualisering. Vil man forsøge at undgå disse oplevelser, må man tilpasse sig de maskuline normer og blive en "dreng-pige".

Kønnet, racial og seksualiserende marginalisering

For nogle studerende bliver følelsen af at være en *space invader* intensiveret gennem kønnede, seksualiserende og/eller racialiserede minoriseringsprocesser. Dette

ses blandt andet for den hvide studerende Emma, der i flere aspekter af studiemiljøet oplever seksuel krænkelse og i værste tilfælde seksuelle overgreb. Oplevelser, der ultimativt orienterer hendes opmærksomhed gennem en følelse af frygt, og indskrænker hendes handlingsrum på studiet. Lignende ses det hos de brune, kvindelige studerende, hvordan de møder både kønnede og racialiserede nedgørelser, seksuelle tilnærmelser og akademisk underkendelse. Dette skaber en dobbeltmarginalisering, hvor kvinderne ikke kun behandles og tilgås ud fra forestillinger om deres køn, men også deres hudfarve. De skal ikke kun kæmpe for faglig anerkendelse, men også for at blive behandlet med respekt fra deres medstuderende og undervisere. Undersøgelsen påpeger, hvordan kvinderne tilskrives følelser og associationer om begær, svaghed og mindreværd, og hvordan disse "klæber" sig til deres kroppe, former hvordan de opfattes og tilgås i studiemiljøet, og dermed også deres handlingsrum og mulighed for anerkendelse og accept. De studerende skal ikke blot navigere i et studiemiljø med faglige krav, men også i en kompleks *affektiv økonomi*, hvor deres tilstedeværelse, mulighed for deltagelse og anerkendelse konstant udfordres.

At navigere i følelser, i rum og i opfattelse af sig selv

Undersøgelsen argumenterer, hvordan disse følelser og associationer ikke blot påvirker, hvordan de aflæses og tilnærmes af andre, men også hvordan de opfatter sig selv. Oplevelserne sætter sig i kroppen og internaliseres i en sådan grad, at kvindernes opfattelse af sig selv og deres ret til at være i rummet påvirkes. Undersøgelsen viser, hvordan mange minoriserede bruger store ressourcer på at tilpasse sig for at komme igennem. De lærer at navigere i et studiemiljø, hvor ikke alle veje synes tilgængelige, og hvor afvigelse fra normen kan medføre isolation, usikkerhed og indskrænkning af handlingsrum og muligheder. For at komme igennem studiet oplever mange at måtte gå på kompromis med deres grænser, lade sig underkaste uønskede normer og udstå ubehagelig adfærd. Oplevelsen af ikke at høre til bliver på den måde en konstant barriere, der på forskellige måder og i forskellig grad udfordrer minoriserede studerendes tilstedeværelse i studiemiljøet.

Undersøgelsen konkluderer, at når studerende med minoriserede identiteter systematisk oplever at stå udenfor, blive mødt med skepsis og diskriminerende adfærd, er det ikke bare deres problem. Det er et institutionelt og strukturelt

problem, der nødvendiggør, at vi forholder os til, hvordan vi kan ændre på eksisterende normer ved at forstå, hvordan de udelukker afvigende identiteter og skaber kriterier for, hvem der naturligt har plads i det akademiske rum.

Bilagliste

Bilag 1: Uddrag af Studiemiljørapport fra DTU 2024

Bilag 2: Interviewguide

Bilag 3: Samtykkeerklæring

Bilag 1: Uddrag af studiemiljørapport fra DTU 2024:

“Studiefællesskab:

En høj andel af kvindelige studerende oplever ikke at indgå i et godt studiefællesskab på deres uddannelse, og flere kvindelige end mandlige studerende oplever sig ofte eller altid ensomme på studiet. Samtidig er der flest kvindelige studerende, der forgæves har ledt efter et sted på uddannelsen, hvor de kunne få støtte og vejledning pga. mistrivsel.

Lige behandling:

De kvindelige studerende tilkendegiver i særlig grad at have været udsat for negativ adfærd relateret til ligebehandling. Markant flere kvindelige end mandlige studerende har inden for de sidste tolv måneder været genstand for uønsket seksuel opmærksomhed. Sammenlignet med andelen af mandlige studerende er dobbelt så mange kvindelige studerende blevet berørt, omfavnet eller kysset på en måde, de ikke ønskede, ligesom en høj andel af de kvindelige studerende har oplevet, at deres udseende eller køn er blevet kommenteret på en måde, de fandt ubehagelig eller stødende. Endelig føler kvindelige studerende sig i langt højere grad end deres mandlige medstuderende udsat for forskelsbehandling i forbindelse med deres uddannelse.”

(Danmarks Tekniske Universitet, 2024)

Bilag 2: Interviewguide

Interviewguide

Åbnende spørgsmål:

-Fortæl lidt om jer selv, hvor i kommer fra, jeres grund til at vælge dtu (studieretning) og hvordan i har jeres oplevelse af at gå på dtu har været.

-Havde i nogen erfaring med *jeres område* før i startede uddannelsen, eller hvad var motivationen til at vælge det som uddannelse

-Hvordan var det at starte på uddannelsen.

Følelse af at passe ind

-Føler i at i hører til og passer godt ind på dtu?- Hvorfor/hvorfor ikke

-Hvordan opleves følelsen af at kunne skabe tilhørsforhold på uddannelsen- føler man at man hører til på uddannelsen, enten i fællesskaber, blandt studiekammerater, i det faglige miljø og som en del af "klassen" i undervisningen.

-Hvordan føler i at i bliver mødt af andre på uddannelsen

-Er der specifikke situationer eller steder hvor i særligt kan mærke at i enten virkelig føler jer tilpas og inkluderet eller steder hvor i har følt at i ikke gør?

-Hvad er med til i de situationer at gøre at i enten føler jeg in/ekskluderet?

Identitet

-Føler i at i er/kan være jer selv, når i er på DTU, undervisnings, med vennerne, i gruppearbejde, eller i det sociale miljø?- Forklar

-Føler i at i får opbygget en faglig identitet- at i ikke kun har en identitet i kraft af jeres personlighed men at det i kan/gør/viser fagligt også spiller ind i hvordan i føler jer på studiet?

-Kan i mærke om det også påvirker andres måde at se jer på?

-Hvad er med til at skabe ens identitet på DTU og i ens studiemiljø- både personligt og fagligt (forventes det at man udvikler en bestemt faglig identitet og er det en identitet man kan spejle sig i eller føler man er inkluderet i?)

-Evt.: hvordan påvirker det studiemiljøet at der er disse standarder for hvad en 'rigtig' studerende/ingeniører?

Køn, diversitet, ligestilling:

-Hvordan påvirker jeres egen personlige identitet (køn, etnicitet, seksualitet, men kan også være alle andre dele af ens identitet- udseende, sprog, personlighedstype og alt andet man selv synes fylder i dagligdagen) oplevelsen af at være studerende på DTU og ens studieliv, trivsel og motivation til at fuldføre uddannelsen.

-Hvordan er følelsen af inklusion generelt? Både ift. det sociale men også det faglige- er der nogle særlige grunde til at det er sådan?

-Hvad skal der til for at du ville føle at du passer ind på dtu

-Er der steder/situationer hvor du føler dig særligt opmærksom på, hvordan andre ser/opfatter dig? Hvordan påvirker det dig og din dagligdag

-Føler du dig anerkendt på dtu? har du opfattelsen af at andre ser dig som du gerne vil have de skal se dig?

Normer:

-Har i en opfattelse af, at der skal noget bestemt til, for at kunne føle sig tilpas på dtu?- for at føle sig anerkendt? Er det noget i oplever i dagligdagen enten for jer selv eller andre?

-Igen: Hvordan påvirker det oplevelsen for dig af at være studerende på dtu?

-På hvilken måde er det med til at påvirke din motivation og glæde for studiet?

-Hvordan påvirker det dine tanker om fremtiden og din fremtidige karriere?

Bilag 3: Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring

I forbindelse med udarbejdelsen af mit specialeprojekt på Kandidaten Læring og Forandringsprocesser, Aalborg Universitet, ønsker jeg tilladelse til at behandle dine personoplysninger. Projektet har til formål at undersøge diversitet, ligestilling og inklusion i studiemiljøet på DTU, særligt med fokus på, hvordan studerende med identiteter der ligger udenfor majoriteten, oplever at høre til og skabe en identitet i forbindelse med uddannelsen.

Jeg beder venligst om dit samtykke til at behandle dine personoplysninger til vores projekt.

Projektet udarbejdes af Andrea Becker Hilgart. Jeg er dataansvarlig for behandling af dine oplysninger til projektet, uafhængigt af Aalborg Universitet.

Ved at skrive under og afkrydse nedenstående felter giver du samtykke til, at jeg må behandle følgende oplysninger om dig til ovenstående formål:

Sæt kryds

Almindelige oplysninger jf. databeskyttelsesforordningens art. 6, stk. 1, litra a. i form af: Navn, alder, køn, uddannelse, eksamensoplysninger, familieforhold, nationalitet, adresse for interviewet og e-mail.

Fortrolige oplysninger kan opstå i form af oplysninger vedrørende: Livsbegivenheder, personlige fortællinger og sociale forhold.

Derudover behandler jeg mulige følsomme personoplysninger jf. databeskyttelsesforordningens art. 9, stk. 2, litra a. i form af: politisk tilhørsforhold, religiøst tilhørsforhold, seksuel orientering, væsentlige sociale problemer, helbredsforhold og etnicitet og race.

De indsamles fra: Interview/Fokusgruppeinterview

Sæt kryds

Tilladelse til offentliggørelse af mine resultater og følgende personoplysninger: Køn, alder, religiøst -, racialt-, og etnisk tilhørsforhold, studieretning og uddannelseshistorie. Alle resultater anonymiseres, således at enkeltpersoner ikke kan identificeres. Dog vil der forekomme brug af citater, hvor du selv kan genkende at det er noget du har sagt.

Dine oplysninger bliver opbevaret sikkert, og jeg benytter dem udelukkende til ovenstående formål.

Du har altid ret til at trække dit samtykke tilbage. Ønsker du at trække dit samtykke tilbage, kan du kontakte mig på andrea-98@live.dk.

Jeg giver hermed samtykke til at ovennævnte studerende må behandle mine oplysninger i henhold til ovenstående formål og oplysninger.

Jeg giver hermed samtykke til at mine personlige oplysninger indgår pseudonymiseret – dvs. så det ikke er muligt at identificere mig – i en endelig projektrapport, som vil blive offentliggjort i Aalborg Universitets digitale projektbibliotek samt afleveres til Aalborg Universitet med henblik på eksamensbedømmelse.

Jeg giver hermed samtykke til at mine personoplysninger må videregives til Aalborg Universitet med henblik på anvendelse til forskningsformål.

Jeg giver hermed samtykke til at mine personoplysninger må publiceres som forskningsartikel med henblik på anvendelse til forskningsformål.

Dato:

Navn:

Underskrift

Databeskyttelsesforordningen giver dig ret til at få en række oplysninger, som du finder her:

SÅDAN BEHANDLER VI DINE DATA

JEG ER DATAANSVARLIG

Andrea Becker Hilgart

FORMÅLET MED AT BEHANDLE DINE OPLYSNINGER

At bidrage til vigtige indsigter om diversitet, inklusion og ligestilling i DTU's studiemiljø, særligt med fokus på, hvordan studerende med minoriserede identiteter oplever studiemiljøet, deres mulighed for at skabe tilhør og at skabe en identitet på studiet.

Denne dataindsamling vil særligt bidrage til at blottlægge indsigter og perspektiver fra et underdokumenteret område, ved at synliggøre oplevelser fra minoriserede studerende.

VI BEHANDLER DISSE PERSONOPLYSNINGER

Almindelige personoplysninger, jf. databeskyttelsesforordningens art. 6, stk. 1, litra a.

Følgende almindelige personoplysninger behandles om dig: *navn, adresse, e-mail, alder, bopæl, ansættelsesretlige forhold, eksamensoplysninger, familiære forhold mv.*

Fortrolige oplysninger vedrørende: Livsbegivenheder, personlige fortællinger og sociale forhold.

Følsomme personoplysninger, jf. databeskyttelsesforordningens art. 9, stk. 2, litra a.

Følgende følsomme personoplysninger behandles om dig: *helbredsoplysninger, race eller etnisk oprindelige, politisk, filosofisk eller religiøs overbevisning, seksuel orientering el. forhold og væsentlige sociale problemer.*

De indsamles fra: interview/ Fokusgruppeinterview

SÅDAN OPBEVARER VI DINE OPLYSNINGER

Vi opbevarer dine personoplysninger, så længe det er nødvendigt i forhold til formålet med at indhente dit samtykke og i henhold til gældende lovgivning. Herefter sletter jeg dine personoplysninger.

DINE RETTIGHEDER

Når vi behandler dine personoplysninger, har du ifølge databeskyttelsesforordningen flere rettigheder. Det betyder bl.a., at du har ret til sletning og dataportabilitet, og i visse tilfælde har du ret til indsigt, berigtigelse, begrænsning og til at gøre indsigelse mod vores behandling af de omfattede personoplysninger.

Du har altid mulighed for at trække dit samtykke tilbage. Vær dog opmærksom på, at du ikke kan trække dit samtykke tilbage med tilbagevirkende kraft.

Læs mere om dine rettigheder her på Datatilsynets hjemmeside:

<https://www.datatilsynet.dk/hvad-siger-reglerne/vejledning/de-registreredes-rettigheder->

VIL DU KLAGE?

Du er altid velkommen til at kontakte os med spørgsmål. Hvis du mener, at vi ikke behandler dine oplysninger efter reglerne, så kontakt os gerne.

Du har også altid mulighed for at klage til Datatilsynet på dt@datatilsynet.dk.

Vi opfordrer dig dog til at kontakte os først, da vi vil gøre, hvad vi kan, for at imødekomme din klage.